

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030
Územné vymedzenie:	Obec Nižné Ružbachy
Územný plán obce schválený (A/N):	Áno
Dátum schválenia PHSR:	02.03.2023, uznesením č. 43/2023
Dátum platnosti:	Od 03.03.2023 do 31.12.2030
Verzia ¹ :	1.1
Publikovaný verejne dňa:	21.03.2023
Vypracoval:	RNDr. Radomír Babiak, PhD., www.dokumentypreobce.sk

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

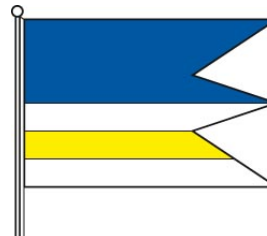

Erb a vlajka obce

Erb obce

vlajka obce

Základné údaje

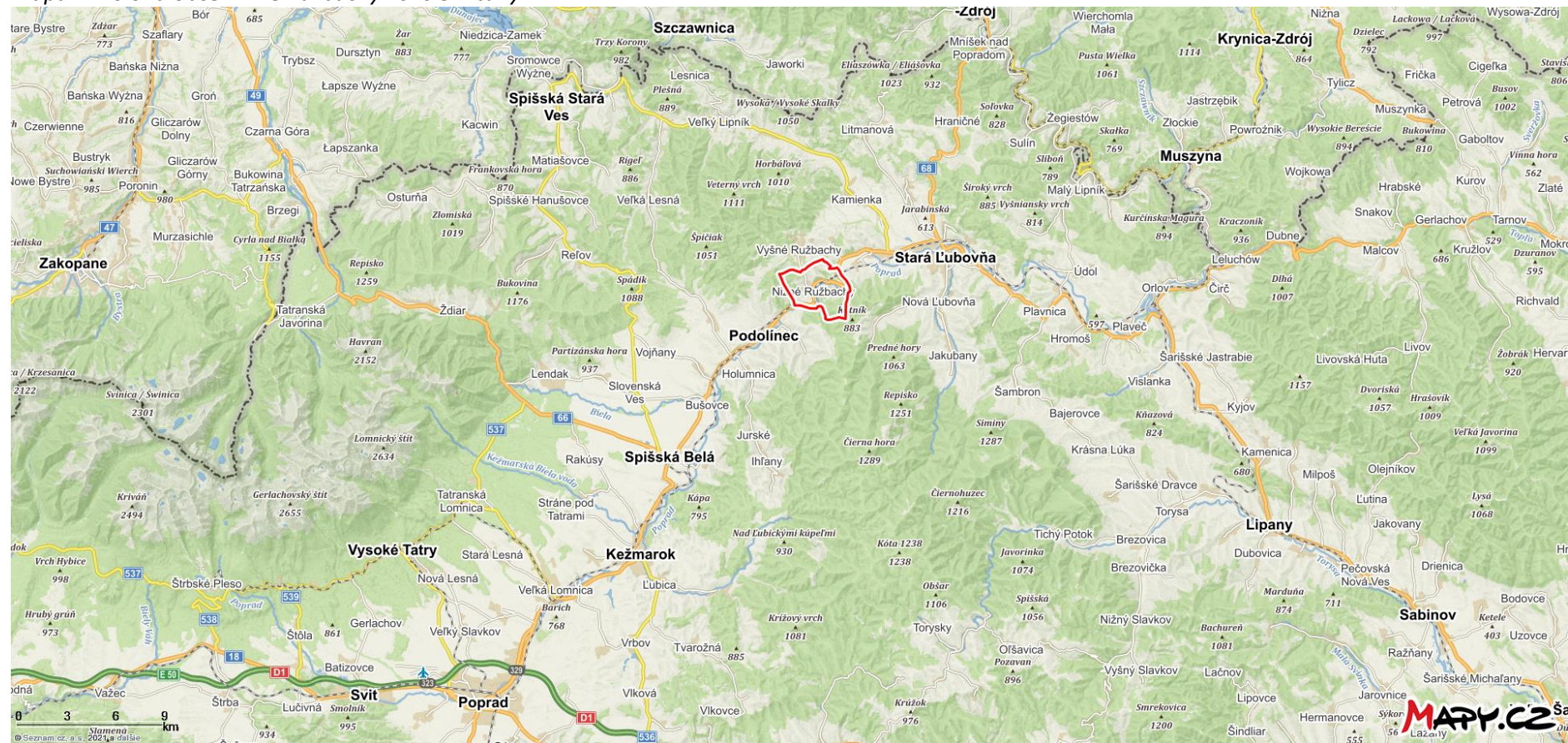
Samosprávny kraj:	Prešovský
Okres:	Stará Ľubovňa
Historický región:	Severný Spiš
Poloha obecného úradu:	49.281425°, 20.576971°
Nadm. výška pri obec. úrade:	556 m.n.m.
Rozloha katastra:	979 ha k 31.12.2020
Počet obyvateľov:	629 k 31.12.2020
Hustota obyvateľstva:	64 obyv./km ²
PSČ:	065 02
Evidenčné číslo vozidiel:	SL

Oficiálne kontakty

Adresa:	Obec Nižné Ružbachy
	Obecný úrad č. 135
	065 02 Nižné Ružbachy
Web:	www.nizneruzbachy.sk
Email:	obecnizneruzbachy@gmail.com
Telefón:	052/43 914 06
IČO:	00 330 078

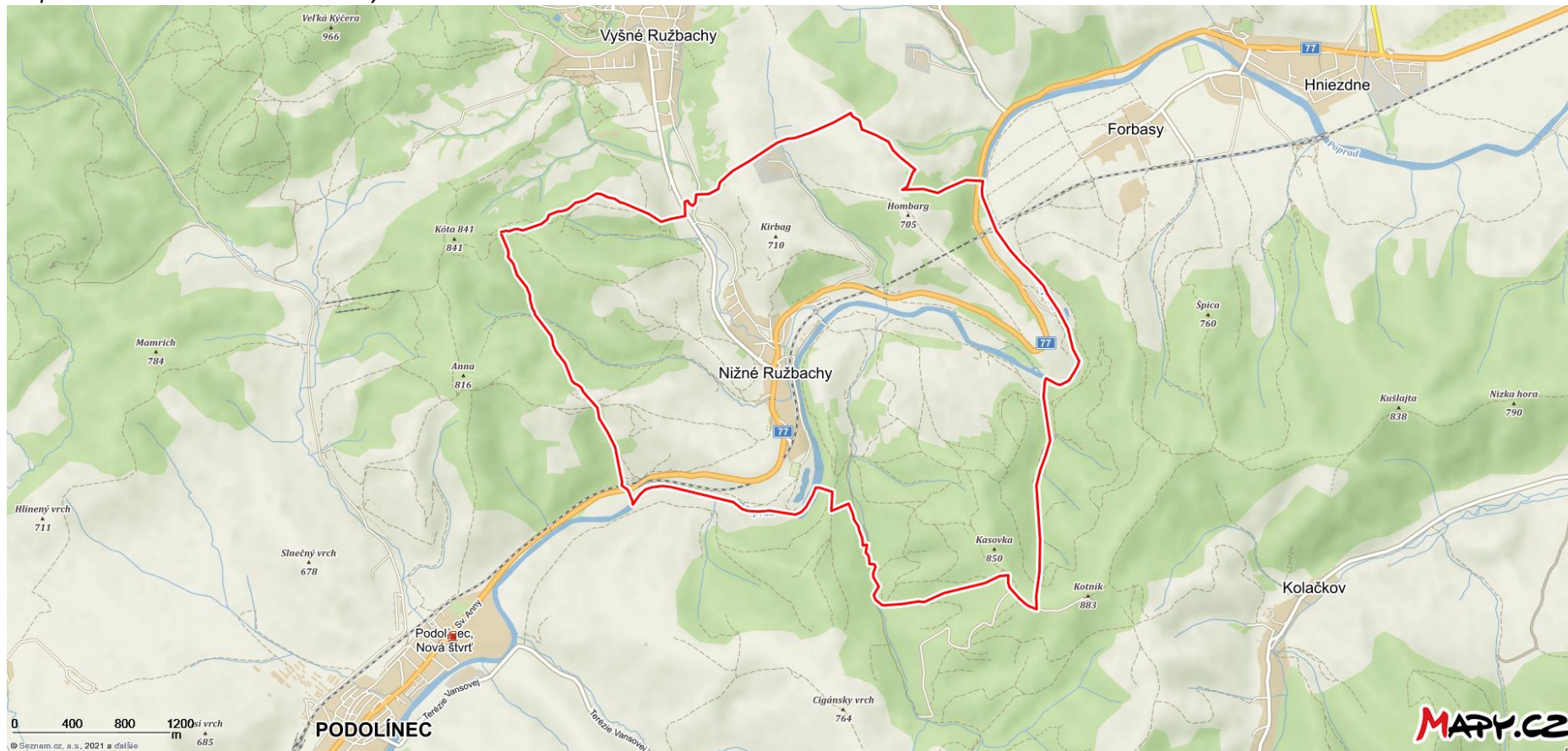
Mapa 1: Poloha obce Nižné Ružbachy - širšie vzťahy

Zdroj: mapy.cz

Mapa 2: Poloha obce Nižné Ružbachy voči susediacim obciam

Zdroj: mapy.cz

OBSAH

ÚVOD	7
KONTEXT VZNIKU TOHTO PHSR	8
ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE NIŽNÉ RUŽBACHY NA ROKY 2023-2030.....	8
ANALYTICKÁ ČASŤ	11
ZOZNAM ANALYZOVANÝCH VÝCHODISKOVÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV A DÁT.....	12
A.I ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA	13
História obce	13
Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery	14
Kvalita životného prostredia	15
Ochrana prírody a krajiny.....	15
Odpadové hospodárstvo.....	15
Ochrana pred povodňami	15
Obyvateľstvo	16
Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva	16
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku	19
Národnostná a konfesijná štruktúra	21
Vzdelanostná štruktúra	21
Zamestnanosť	21
Nezamestnanosť	23
Domový a bytový fond	26
Dopravná infraštruktúra	26
Technická infraštruktúra	27
Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby	27
Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport	28
Administratívno-správne služby	29
Bezpečnosť v obci	29
Hospodárske pomery	30
Polohová atraktivita územia	30
Poľnohospodárstvo, lesné a pozemkové hospodárstvo, priemysel.....	30
Cestovný ruch	31
Finančné hospodárenie.....	32
Prehľad majetku a zdrojov	33
Príjmy a výdavky obce.....	33
Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR.....	34
Ex-ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií.....	35
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA.....	36
Členstvo obce v organizáciách	37
Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027.....	38
Zmena klímy.....	38

STEEP analýza.....	39
A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA	40
SWOT analýza.....	40
Kľúčové faktory a disparity územia	41
B-STRATEGICKÁ ČASŤ	42
STRATEGICKÁ VÍZIA A STRATEGICKÝ CIEĽ OBCE	44
STRATÉGIA ROZVOJA	44
C-PROGRAMOVÁ ČASŤ	49
OPATRENIA, PROJEKTY A AKTIVITY PODĽA PRIORITNÝCH OBLASTÍ	50
SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOPADOV	57
D-REALIZAČNÁ ČASŤ.....	67
AKČNÝ PLÁN OBCE	68
ADMINISTRATÍVNE, ORGANIZAČNÉ A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE PHSR.....	71
STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE	71
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA	72
E-FINANČNÁ ČASŤ	73
INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN.....	74
MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA A FINANČNÝ RÁMEC.....	75
SYSTÉM HODNOTENIA A ZARAĐOVANIA PROJEKTOV DO FINANCOVANIA.....	82
ZÁVER	83
PRÍLOHY	84
ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR	85
ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PHSR.....	86
AKČNÝ PLÁN NA DANÝ ROZPOČTOVÝ ROK S VÝHLADOM NA 2 ROKY	87
ZOZNAM MÁP, TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A FORMULÁROV	95

Úvod

Obecná samospráva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja tvorí integrálnu súčasť regionálnej politiky a regionálneho rozvoja. Integrálnou súčasťou regionálnej politiky sa stala najmä v súvislosti s rozsiahlou decentralizáciou verejnej správy, ktorá sa na Slovensku uskutočnila po prelome milénia a ktorou na obecné samosprávy prešlo obrovské množstvo kompetencií, zodpovednosti a taktiež financií, predstavujúcich významnú časť verejných financií. Samosprávy tak v oblasti vytvárania podmienok pre hospodársky a sociálny rozvoj územia majú svoje nezastupiteľné postavenie. Či už v rámci svojich originálnych kompetencií alebo preneseného výkonu štátnej správy, obce zabezpečujú výkony a služby vo verejnom záujme. Z tohto dôvodu je potrebné venovať veľkú pozornosť a úsilie koncipovaniu rozvojových stratégií samospráv.

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030“ (ďalej len „PHSR“) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie stanovuje strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte.

Cieľom tohto dokumentu je navrhnúť funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce so zreteľom na potreby jej obyvateľov. Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, dopĺňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Ambíciou dokumentu je podať odpovede na tri základné a najdôležitejšie otázky:

1. Akí sme a kde sa nachádzame?
2. Kam sa chceme dostať?
3. Ako sa tam dostaneme?

Cieľom analytickej časti je identifikácia rozvojových faktorov a disparít obce (akí sme a kde sa nachádzame). Následne je v strategickej časti sformulovaná vízia, ktorá dáva odpoveď na druhú otázku (kam sa chceme dostať). Spôsob ako sa tam dostať je stanovený v stratégii rozvoja, ktorej úspešné naplnenie bude závislé od úspešnosti realizácie opatrení a aktivít, definovaných v programovej časti dokumentu.

Pri vypracovaní tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadnili priority Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, ako aj jej vízia regionálneho rozvoja na Slovensku: Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých jeho obyvateľov. V záujme naplnenia dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR zameranej na rozvoj obcí, miest a regiónov, na zvyšovanie ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti Národná stratégia regionálneho rozvoja SR stanovuje strategický cieľ: Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.

Kontext vzniku tohto PHSR

Prvý návrh tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy bol spracovaný v lete roku 2021, obci bol doručený koncom augusta 2021 (vo verzii 1.0, pripravený na schválenie v obecnom zastupiteľstve ako PHSR na roky 2021-2030). Z neznámych dôvodov však v obci nedošlo k schváleniu predloženého návrhu. Túto skutočnosť (absencia schváleného PHSR) obec Nižné Ružbachy zistila až vo februári 2023.

Nakoľko legislatíva ukladá obciam povinnosť mať schválený PHSR obce, samospráva Nižných Ružbách po dohode so spracovateľom pristúpila k čiastočnej aktualizácii pôvodného PHSR a k predloženiu nového návrhu na schválenie v obecnom zastupiteľstve, tentokrát už so zmeneným obdobím platnosti (PHSR na roky 2023-2030). Kľúčové východiská z analytickej časti, ktoré boli platné v roku 2021 a z ktorých bola zadefinovaná stratégia rozvoja obce, ostali aj v roku 2023 nezmenené. Z tohto dôvodu nebolo potrebné meniť stratégiu ako takú, mierne sa však len upravili/doplnili niektoré opatrenia a aktivity.

Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030
Forma spracovania	<p>Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030 (ďalej len „PHSR 2023-2030“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.</p> <p>Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov obecného úradu, poslancov OcZ, širokej verejnosti a externých odborníkov.</p> <p>PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými tak v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, ako aj v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja.</p>
Riadenie procesu spracovania	<p>Za riadenie procesu spracovania zodpovedá riadiaci tím zložený zo zástupcov obce a zhotoviteľa. Členmi riadiaceho tímu sú:</p> <p>Za obec: <u>Koordinátor riadiaceho tímu</u> Bc. Stanislav Šoltisik – starosta obce</p> <p>Za zhotoviteľa: <u>Člen riadiaceho tímu</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD. – externý odborník</p> <p>Riadiaci tím zodpovedá za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celkovú koordináciu spracovania PHSR 2023-2030, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickej vízie,

	<ul style="list-style-type: none"> - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky, - vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR, - spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR, - finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie.
Obdobie spracovania	Február 2023
Financovanie spracovania	Z rozpočtu obce.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania aktualizácie PHSR – verzie 1.1 (2023)												
Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod		X										
Analytická časť		X										
Strategická časť		X										
Programová časť		X										
Realizačná časť		X										
Finančná časť		X										
Záver		X										

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu

Úvod

táto časť zahŕňa:

- stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHSR,
- stručné zhrnutie východiskových koncepcných dokumentov, týkajúcich sa vymedzeného územia,
- zámer spracovania PHSR.

Analytická časť

táto časť zahŕňa:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PHSR vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov k 31.12. príslušného roku),
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- analýzu väzieb územia,
- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení.

Strategická časť

táto časť zahŕňa:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,
- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách – oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Programová časť

táto časť zahŕňa:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Realizačná časť

táto časť zahŕňa:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky – vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Finančná časť

táto časť zahŕňa:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Záver

táto časť zahŕňa:

- informáciu o schválení a zverejnení PHSR.

Prílohy

táto časť zahŕňa:

- Príloha č. 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu, pracovných skupín a partnerov zapojených do spracovania PHSR,
- Príloha č. 2 – Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR (východiskové strategické a koncepčné dokumenty, súvisiaca legislatíva),
- Príloha č. 3 – Zoznam skratiek použitých v PHSR,
- Príloha č. 4 – Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky.

Analytická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce.

Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Územný plán obce Nižné Ružbachy	priebežne	lokálna	Obecný úrad Nižné Ružbachy
Povodňová dokumentácia obce	priebežne	lokálna	Obecný úrad Nižné Ružbachy
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021-2030	2021-2030	regionálna	http://po-kraj.sk
Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja	priebežne	regionálna	http://po-kraj.sk
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030	do 2030	národná	www.mirri.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.mindop.sk
Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030	do 2030	národná	www.minv.sk
Partnerská dohoda 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačný program Slovensko 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Agenda 2030	do 2030	nadnárodná	www.mirri.gov.sk

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	Zdroj údajov	Webová stránka
Obyvateľstvo	Obec Nižné Ružbachy Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	www.nizneruzbachy.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.upsvar.sk datacube.statistics.sk/SODB/
Bývanie	Obec Nižné Ružbachy Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	www.nizneruzbachy.sk datacube.statistics.sk/SODB/
Hospodárstvo	Obec Nižné Ružbachy Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Obchodný register Živnostenský register	www.nizneruzbachy.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.orsr.sk www.zrsr.sk
Školstvo a vzdelávanie	Obec Nižné Ružbachy Centrum vedecko-technických informácií	www.nizneruzbachy.sk www.cvtisr.sk
Zdravotníctvo	Obec Nižné Ružbachy	www.nizneruzbachy.sk
Sociálna sféra	Obec Nižné Ružbachy Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.nizneruzbachy.sk www.upsvar.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

A.I Analýza vnútorného prostredia

História obce

Za zakladáciu listinu obce Nižné Ružbachy možno považovať listinu z roku 1288, v ktorej krakovská a sandomierska vojvodkyňa kunigunda, dcéra uhorského kráľa Bela IV., darovala podolínskemu šoltýsovi Henrichovi do dedičného práva les medzi Podolíncom a Hniezdnym. Tento les sa mal vyklčovať a osídliť a pôda sa mala obrábať. Je nesporné, že darované územie začal Henrich osídľovať. V roku 1303 daroval Henrich šoltýstvo Rusenbach (Nižné Ružbachy) so šoltýskymi výsadami svojej sestry Hildegunde do dedičného vlastníctva a oddelil ho od Podolínce (Chalupecký, Matava, 2002). O existencii osady sa dozvedáme aj z prvého variantu súdobého odpisu listiny Žigmunda z roku 1408, ktorý ju ako majetok hradného panstva Ľubovňa daroval Imrichovi z Perína. Od roku 1412 do roku 1772 bola v zálohu Poľska. Od roku 1755 do 1. pol. 19. stor. tu pôsobila papiereň, ktorá vyrábala papier veľmi dobrej kvality. Z majstrov tejto papierne sú známi: Ján Matavovský, ktorý tu pracoval pravdepodobne od roku 1759 do roku 1802, Tomáš Neumann (od roku 1811) a okolo roku 1820 bol papierenským majstrom Tomáš Hoffman. Koncom 18. stor. bolo v obci plátennícke bielidlo. Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom, chovom dobytky a spracovaním ľanu. V obci boli 2 mlyny. Po roku 1918 sa zamestnanie obyvateľstva nezmenilo. V roku 1932 bolo v obci založené Potravné družstvo, ktoré sa 30. novembra 1951 zlúčilo s Jednotou OSD. Po roku 1945 bola v obci zavedená elektrická sieť (1946), verejné osvetlenie (1957), miestny rozhlas (1958), postavené nové rodinné domy, kultúrny dom (1952), budova MNV (1961), požiarna zbrojnica (1962), materská škola (1970) a ďalšie stavby. Uvedením železničnej trate Podolíncec - Plaveč do prevádzky roku 1966 získala obec železničné spojenie (sk.wikipedia.org).

Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery

Obec Nižné Ružbachy leží v Prešovskom kraji, v okrese Stará Ľubovňa. Jej katastrálne územie susedí s katastrálnymi územiami: Podolíneec, Vyšné Ružbachy, Lacková, Forbasy a Lomnička. K 31.12.2020 zaberalo katastrálne územie obce Nižné Ružbachy plochu 979 ha.

Geologickú stavbu územia tvorí vrchná krieda a paleogén vnútorných Karpát - flyšové pásmo (centrálnokarpatský paleogén). Z hornín sa tu nachádzajú najmä pieskovce, menej ílovcy (bielopotocké súvrstvie). Z hľadiska geomorfologického členenia patrí katastrálne územie obce do Alpsko-Himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vonkajšie západné Karpaty a Podhôrno-magurskej oblasti. Ďalej sa rozdeľuje na dva celky, ktoré od seba oddeľuje rieka Poprad. Katastrálne územie po ľavom brehu rieky Poprad patrí do celku Spišská Magura, podcelku Veterný vrch a časti Ružbašské predhorie. Katastrálne územie obce na pravom brehu rieky Poprad patrí do celku Levočské vrchy a podcelku Levočská vrchovina. Východná oblasť pravého brehu rieky Poprad patrí do časti Kolačkovský chrbát, západná do časti Ľubické predhorie. Z aspektu vertikálnej disekcie reliéfu prevláda na území obce vrchovinový reliéf a reliéf pedimentových podvrchovín a pahorkatín.

Hydrologicky patrí územie obce do úmoria Baltského mora a do povodia Popradu. Najväčším tokom v katastri obce je rieka Poprad, ktorá preteká jeho centrálnou časťou. Ďalšími tokmi v území sú Rieka, Dlhý potok, Komrovský potok a Košútka. Jednotlivé toky majú niekoľko ďalších menších bezmenných prítokov. Rieky a potoky na území obce majú snehovo-dažďový režim odtoku, čo znamená, že najvyššiu vodnosť majú v apríli až v júli (s najvyššími prietokmi v máji) a najnižšiu v januári a februári. Kataster obce leží v hydrogeologickom rajóne PQ 141 (Paleogén Spišskej Magury, Ľubovnianskej vrchoviny a SZ časti Spišsko-šarišského medzihoria a Pienin) a P 119 (Paleogén Levočských vrchov).

Vačšina rozlohy katastra patrí do chladnej, veľmi vlhkej klimatickej oblasti, mierne chladného okrsku (C1) s priemernou júlovou teplotou v rozmedzí 12 °C až 16 °C, priemernou januárovou teplotou okolo -6 °C a priemernou ročnou teplotou vzduchu okolo 4 °C. Len najnižšie položené časti katastra (dolina rieky Poprad) patrí do mierne teplej oblasti, okrsku M5 (mierne teplý, vlhký, s chladnou až studenou zimou, dolinový). V tomto okrsku je priemerná januárová teplota nižšia ako -3 °C, priemerná júlová teplota viac ako 16 °C a priemerná ročná teplota vzduchu 4-6 °C. Z aspektu zimnej turistiky je pomerne priaznivý priemerný počet dní so snehovou pokrývkou, ktorý je v rozmedzí 90 – 110.

Územie je pomerne bohaté na vlahu, priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje v rozpätí od 700 mm do 800 mm. V januári dosahuje úhrn zrážok okolo 40 mm, v júli 100-110 mm. Priemerný ročný počet dní s hmlou je okolo 50 – 60, vo vyššie položených častiach katastra 20 – 50.

Z pôdných typov sa v doline rieky Poprad nachádzajú fluvizeme kultizemné. Ostatnú časť katastra obce zaberajú kambizeme modálne kyslé a kambizeme modálne a kultizemné nasýtené. V oblastiach, kde až k povrchu vystupujú travertíny, sa nachádzajú rendziny a kambizeme rendzinové.

Z hľadiska fytogeografického členenia patrí kataster obce do bukovej fytogeograficko-vegetačnej zóny. Prirodzenou potenciálnou vegetáciou sú bukové, jedľovo-bukové, podhorské bukové lesy a bukové lesy na vápencových a dolomitných podložiach. V úzkom páse okolo rieky Poprad sú prirodzenou potenciálnou vegetáciou jelšové lesy na nivách podhorských a horských vodných tokov. V stromovej etáži sa v hojnom počte vyskytujú buk lesný, javor horský, smrek obyčajný, jedľa biela, borovica lesná, breza previsnutá, lipa malolistá, lipa veľkolistá a ďalšie. Zoogeografické členenie terestrického biocyklu zaraďuje územie do provincie listnatých lesov. Zo stavovcov sú pre toto územie charakteristické najmä jeleň obyčajný, srnec hôrny, sviňa divá, zajac poľný, vlk obyčajný a líška obyčajná.

Kvalita životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny

Z aspektu územnej ochrany prírody leží kataster obce Nižné Ružbachy v území s I. stupňom ochrany prírody a krajiny (ktorým je podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny územie celej Slovenskej republiky). Z národných parkov sa najbližšie k obci nachádzajú Pieninský národný park a Tatranský národný park. V týchto národných parkoch sú vyčlenené zóny s 2. až 5. stupňom územnej ochrany. V južnej časti katastra obce sa nachádza Chránené vtáčie územie Levočské vrchy. Okrem toho sa v obci nenachádzajú žiadne maloplošné chránené územia ani prvky ochrany prírody s vyšším stupňom ochrany.

V blízkosti katastra obce Nižné Ružbachy sa (okrem územia národných parkov) nachádza viacero maloplošných chránených území (napr. v katastri obcí Jarabina, Kamienska, Stará Ľubovňa, Litmanová, Podolíneec alebo Hniezde) - sú to napr. prírodná pamiatka Litmanovský potok s 5. stupňom ochrany (ochrana potoka s mimoriadne zachovalým spoločenstvom pôvodnej ichtyofauny) alebo prírodná pamiatka Jaskyňa v Čube (k.ú. Podolíneec).

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami zákona NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu je na priemernej úrovni (v porovnaní s inými obcami), pohybuje sa pod hranicou 40 %.

Na zber zmesového komunálneho odpadu z domácností sa používajú 110 l KUKA nádoby, príp. EKOS vrecia. Biologicky rozložiteľné komunálne odpady sa zbierajú a zhodnocujú na obecnom kompostovisku, ktoré je vybudované v dolnej časti obce pri železničnej trati. Triedený zber odpadov je zabezpečený prostredníctvom špeciálnych nádob na triedený zber, ktoré sú rozmiestnené na území obce. Zber jednotlivých druhov odpadu zabezpečujú zmluvné organizácie. V záujme kvalitnejšieho a efektívnejšieho nakladania s odpadmi v obci by bolo vhodné vybudovať zberný dvor.

Ochrana pred povodňami

Z hľadiska manažmentu povodí sa v katastri obce Nižné Ružbachy v súčasnosti nenachádzajú problémové lokality s potenciálom záplav. Rieka Poprad síce preteká blízko intravilánu obce, je však od neho oddelená železničným násypom, na ktorom je postavená železničná trať a ktorý zároveň pôsobí aj ako protipovodňová stena. Navyše, budovy v intraviláne sú postavené na vyvýšenom mieste. Správcom vodného toku Poprad je SVP, š.p. Prvý stupeň povodňovej aktivity (PA) nastáva na rieke Poprad pri dosiahnutí výšky vodnej hladiny 140 cm, druhý stupeň sa vyhlasuje pri hladine 230 cm a tretí stupeň pri 280 cm. Potok Rieka a Dlhý potok, pretekajúce intravilánom obce, neohrozujú obec povodňami a pri vyšších stavoch vodnej hladiny spôsobujú len minimálne povodňové škody.

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Nižné Ružbachy za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období zvýšil o 10 (zo 619 v roku 2011 na 629 v roku 2020).

Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

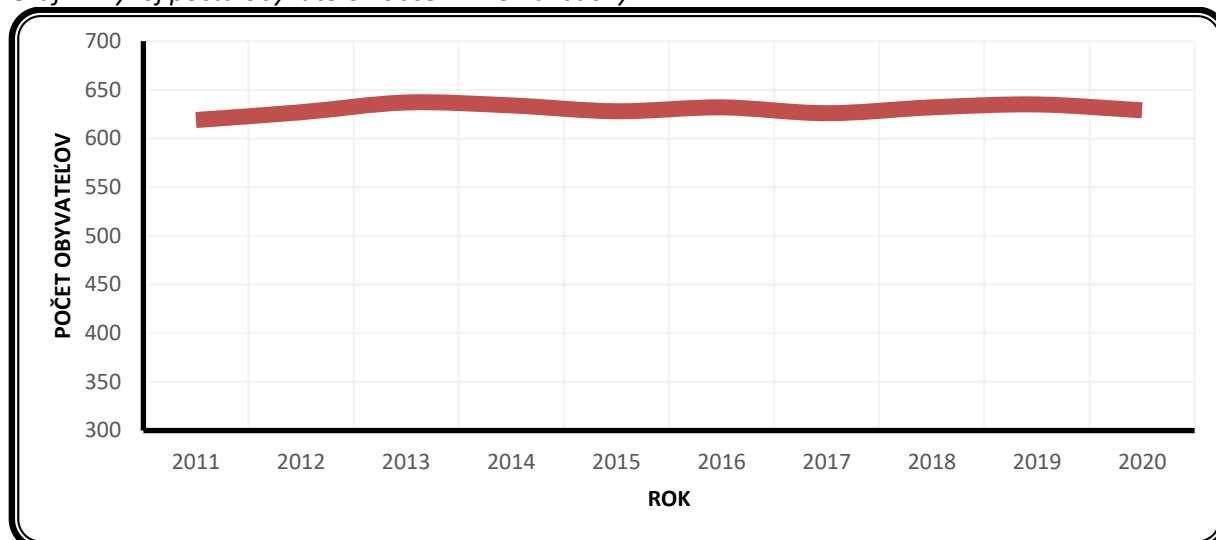
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet obyvateľov (k 31.12.)	619	627	637	634	628	632	626	632	635	629
Živonarodení	9	7	9	7	6	12	8	10	12	6
Zomrelí	2	13	6	4	9	8	5	5	4	8
Bilancia prirodzeného pohybu	7	-6	3	3	-3	4	3	5	8	-2
Prisťahovaní	14	22	10	7	4	11	4	7	7	7
Vystáňovaní	13	8	3	13	7	11	13	6	12	11
Migračné saldo	1	14	7	-6	-3	0	-9	1	-5	-4
Bilancia celkového pohybu	8	8	10	-3	-6	4	-6	6	3	-6
Hr.m. živorodenosti (‰)	14,5	11,2	14,1	11,0	9,6	19,0	12,8	15,8	18,9	9,5
Hr.m. úmrtnosti (‰)	3,2	20,7	9,4	6,3	14,3	12,7	8,0	7,9	6,3	12,7
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	11,3	-9,6	4,7	4,7	-4,8	6,3	4,8	7,9	12,6	-3,2
Hr.m. imigrácie (‰)	22,6	35,1	15,7	11,0	6,4	17,4	6,4	11,1	11,0	11,1
Hr.m. emigrácie (‰)	21,0	12,8	4,7	20,5	11,1	17,4	20,8	9,5	18,9	17,5
Hr.m. migračného salda (‰)	1,6	22,3	11,0	-9,5	-4,8	0,0	-14,4	1,6	-7,9	-6,4
Hr.m. celkového prírastku (‰)	12,9	12,8	15,7	-4,7	-9,6	6,3	-9,6	9,5	4,7	-9,5

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné prepočty

Počet obyvateľov obce stagnuje. V podstate možno konštatovať, že v ostatných 10 rokoch len osciluje cca okolo úrovne 630.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Nižné Ružbachy

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

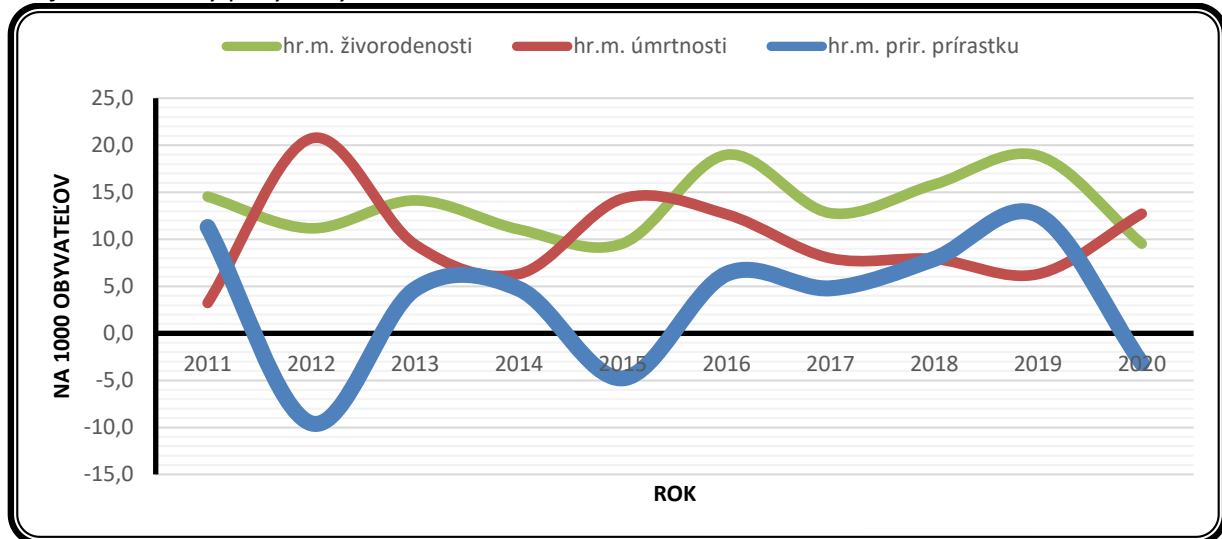
Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne nevyrovnaný priebeh, keď sa pohybovala v rozmedzí cca 10 – 19 ‰. Počet narodených detí sa v obci medziročne pohyboval v rozmedzí 6 – 12. Priemerná hodnota ukazovateľa hrubej miery živorodenosti za celé hodnotené obdobie, teda za posledných 10 rokov, bola v Nižných Ružbachoch 13,6 ‰. Obec teda v tomto ukazovateli dosahuje pomerne priaznivé hodnoty. Pre porovnanie, v okrese Stará Ľubovňa sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 15,0 ‰, v Prešovskom kraji 12,0 ‰ a v Slovenskej republike na úrovni cca 10,5 ‰.

Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, podobne ako u živorodených, taktiež menej vyrovnaný priebeh. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v roku 2011 (2 osoby), najviac v roku 2012 (13 osôb). Úroveň mortality sa teda pohybovala v rozmedzí od 3,2 po 20,7 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol v Nižných Ružbachoch 10,2 ‰. V obci teda môžeme pozorovať nižšiu mieru úmrtnosti akú má Slovenská republika (cca 11,0 ‰), zároveň však vyššiu ako Prešovský kraj (9,5 ‰) i okres Stará Ľubovňa (cca 9,0 ‰).

Takéto hodnoty hrubej miery živorodenosti a hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Nižných Ružbách. Obec bola počas väčšiny hodnoteného obdobia populačne zisková (7x), negatívnu bilanciu prirodzeného pohybu zaznamenala len 3x. Hrubá miera prirodzeného prírastku sa v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od -9,6 ‰ po 12,6 ‰. Z dôvodu takejto kombinácie natality s mortalitou bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov priaznivá. Celkovo možno konštatovať, že prirodzenými populačnými procesmi dochádzalo v obci k prírastku obyvateľov.

Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020

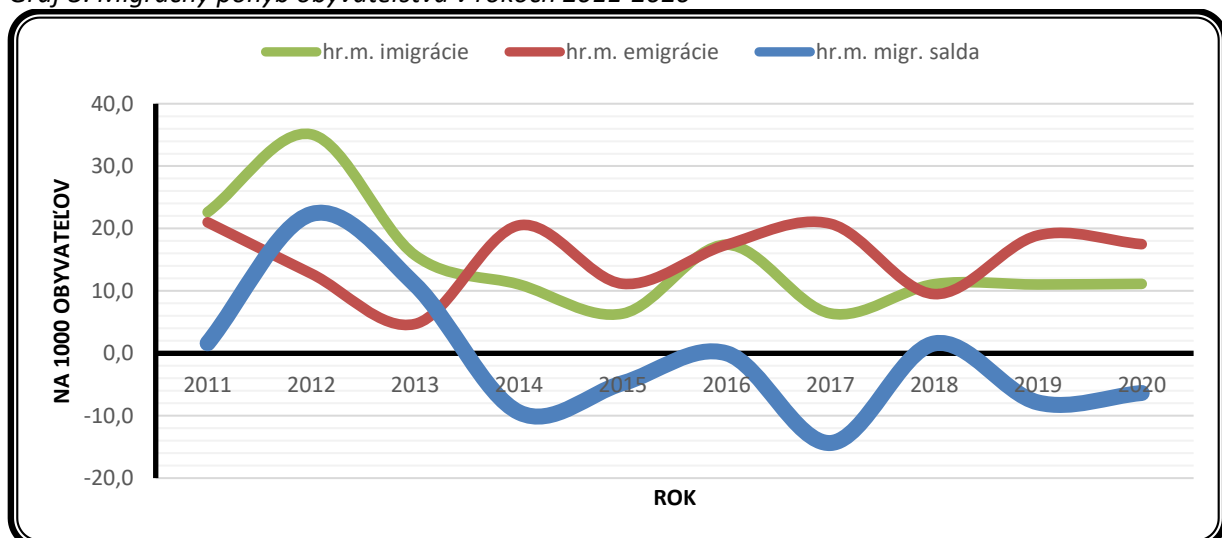

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Zatiaľ čo vývoj prirodzeného pohybu je v obci pozitívny, vývoj z hľadiska migračného pohybu už takým nie je. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 14,8 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo 9,3 osoby). Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala mierne vyššie hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 15,4 ‰ (v priemere 9,7 vystáhaných osôb ročne).

Výsledkom hore uvedených procesov bol nepriaznivý vývoj migračného salda, ktoré sa pohybovalo v rozmedzí od -9 osôb v roku 2017 po +14 osôb v roku 2012. Kladné migračné saldo obec zaznamenala 4x, v roku 2016 bolo migračné saldo nulové a 5x bolo migračné saldo záporné. Väčšinu hodnoteného obdobia teda obec vykazuje negatívnu bilanciu migračného salda, pričom z aspektu migrácie v nej prebiehajú prevažne depopulačné procesy. Možno teda konštatovať, že trend vývoja za posledných 10 rokov je nepriaznivý.

Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

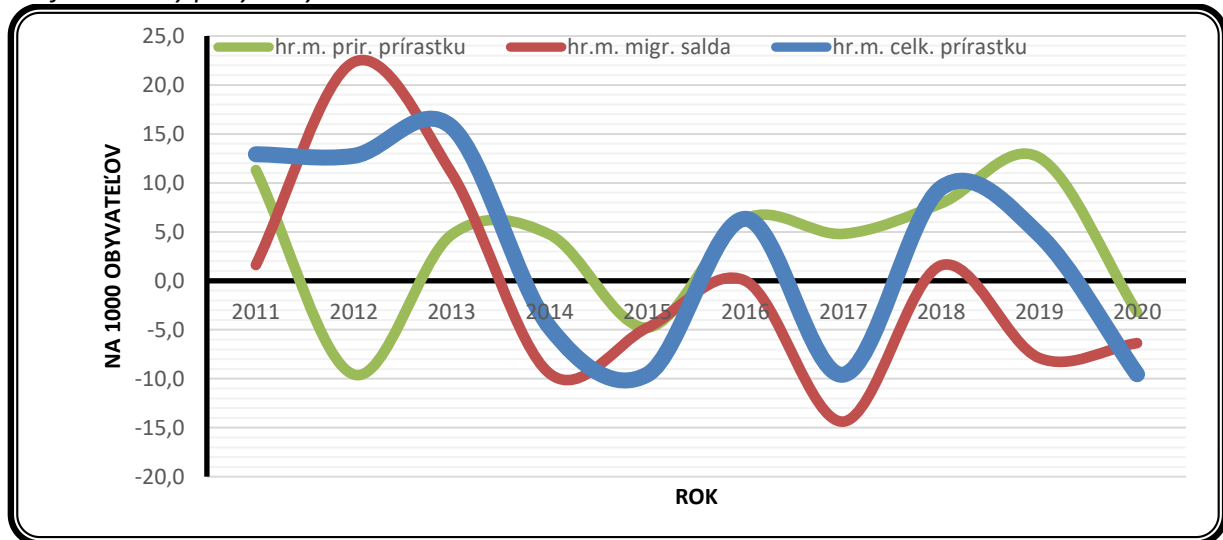
Hrubá miera prirodzeného prírastku dosahovala počas väčšiny hodnoteného obdobia kladné hodnoty (viac ľudí sa v týchto rokoch narodilo ako zomrelo), čiže prirodzenými populačnými procesmi počet obyvateľov poväčšine rástol. Naproti tomu, hrubá miera migračného salda dosahovala väčšinou

záporné hodnoty, znamenajúce migračný úbytok obyvateľstva (viac ľudí sa z obce v danom roku vysťahovalo ako sa do nej prisťahovalo).

Výsledkom kombinácie vyššie popísaných prirodzených populačných procesov a migračných procesov je takmer vyrovnaná bilancia celkového pohybu obyvateľstva obce Nižné Ružbachy za ostatných 10 rokov. Celkovú situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť skôr negatívne (keďže počet obyvateľov zo strednodobého hľadiska nerastie, ale v podstate len osciluje okolo určitej úrovne).

Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

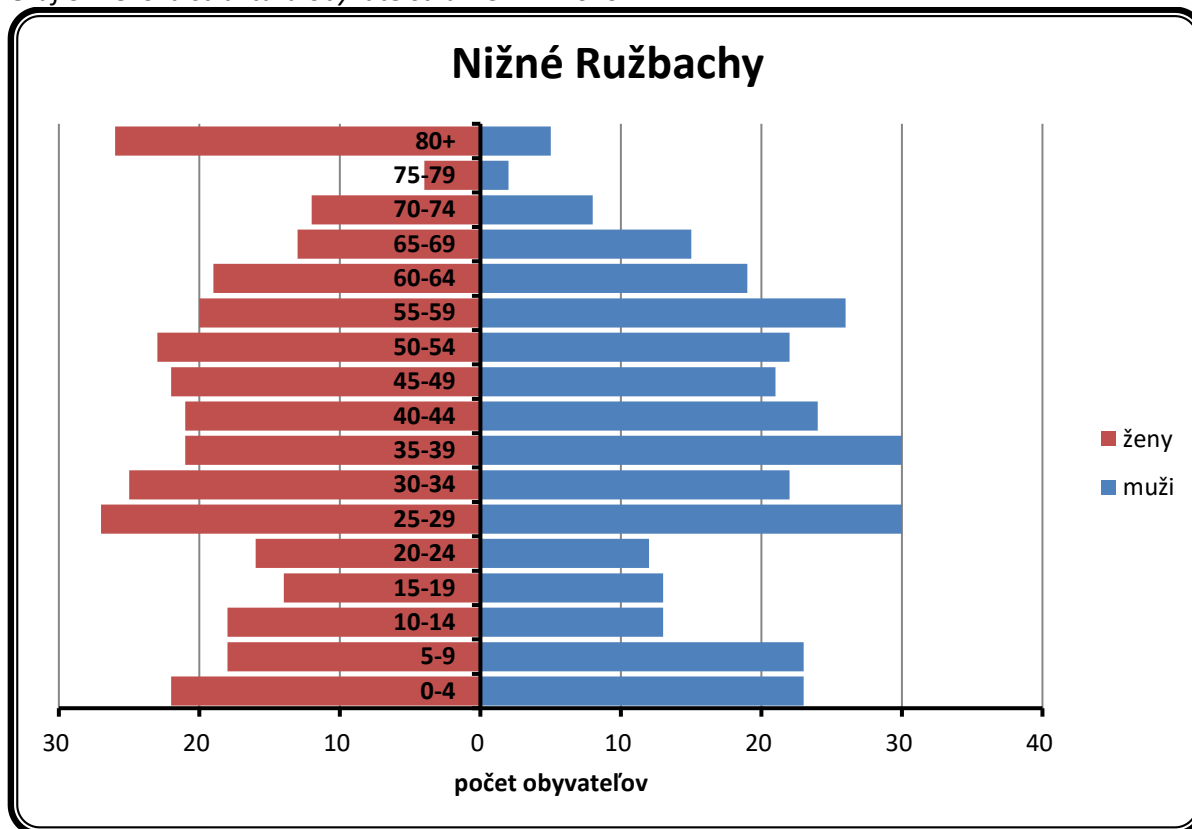
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku

Veková pyramída obyvateľstva Nižných Ružbách ukazuje, že v obci sa z pohľadu demografickej reprodukcie nachádza regresívny typ populácie, keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) nedosahuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 117 k 214 k 31.12.2020). Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva Nižných Ružbách majú vekové skupiny (podľa poradia) 25-29 ročných (57 obyvateľov), 35-39 ročných (51) a 30-34 ročných (47 obyvateľov). K 31.12.2020 tu spomedzi 629 obyvateľov žilo 117 detí do 14 rokov a 85 seniorov vo veku nad 65 rokov. Zo spomínaných 629 obyvateľov tu k uvedenému dátumu žilo 308 mužov a 321 žien.

V nadväznosti na typ vekovej pyramídy a typ populácie možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude prostredníctvom prirodzeného pohybu počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) klesať.

Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2020

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, priemerný vek obyvateľstva sa v ostatných 10 rokoch zvýšil. V porovnaní so Slovenskou republikou žije v obci trochu mladšie obyvateľstvo, to zároveň starne pomalším tempom ako je tomu v SR.

Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva

Priemerný vek / rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nižné Ružbachy	38,00	37,37	37,46	37,95	38,28	38,32	38,79	38,72	39,00	39,21
Slovenská republika	39,05	39,32	39,6	39,87	40,13	40,37	40,59	40,82	41,06	41,26

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, prevláda predproduktívna zložka (0-14 r.) nad poproduktívnou zložkou (65+ r.) obyvateľstva, pričom podiel produktívnej zložky je 67,9 %.

Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

k 31.12.2020	Počet obyvateľov	Veková štruktúra obyvateľov					
		počet			podiel (%)		
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Nižné Ružbachy	629	117	427	85	18,6	67,9	13,5

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

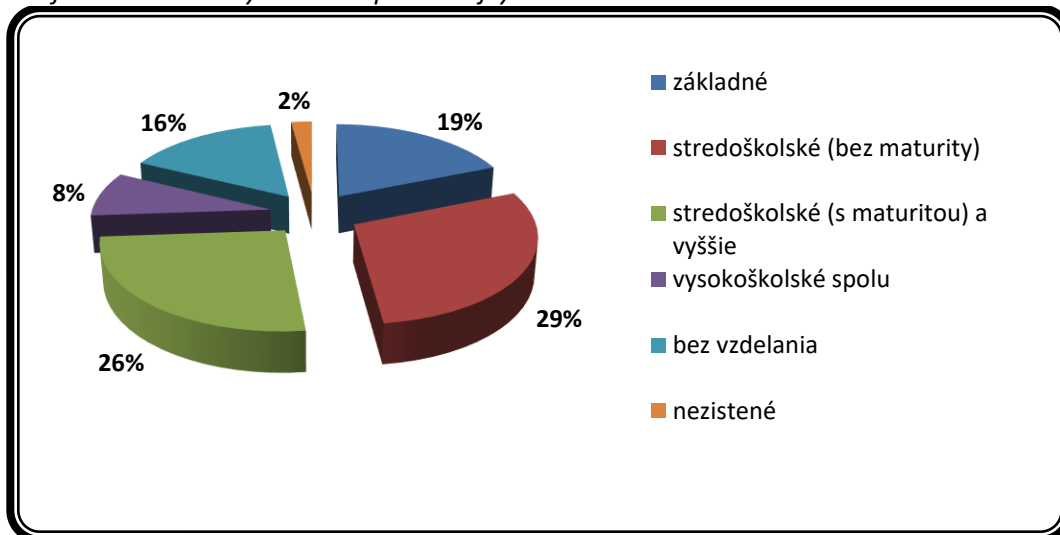
Národnostná a konfesionálna štruktúra

V národnostnom zložení obyvateľstva obce Nižné Ružbachy dominuje slovenská národnosť, ku ktorej sa v čase SODB 2011 hlásilo 93,9 % obyvateľov. Po 1 obyvateľovi sa hlásilo k maďarskej, ukrajinskej, českej a k inej národnosti. U 33 obyvateľov (5,4 %) národnosť zistená nebola. V konfesionálnej štruktúre obyvateľstva dominuje rímskokatolícke vierovyznanie s podielom 90,8 %. V obci žijú aj obyvatelia hlásiaci sa ku gréckokatolíckemu vierovyznaniu (0,8 %) a k pravoslávnej cirkvi (0,2 % obyvateľov). K žiadnemu náboženstvu sa nehlásili 3 obyvatelia obce (0,5 %) a u 47 obyvateľov (7,7 %) príslušnosť ku konfesiám zistená nebola (SODB 2011).

Vzdelanostná štruktúra

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 (SODB, 2011) má 19 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie len základné vzdelanie. Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. výučný list) má 29 % obyvateľov, stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie má cca 1/4 obyvateľov Nižných Ružbách. Vysokoškolské vzdelanie malo v roku 2011 osem percent obyvateľov obce.

Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Poz.: v kategórii „bez vzdelania“ sú zahrnuté osoby s neukončeným základným vzdelaním a deti do 16 rokov

Zdroj: SODB 2011

Zamestnanosť

Ukazovateľ „odvetvie ekonomickej činnosti“ predstavuje druh výroby alebo činnosti podniku alebo iného subjektu, ktorú obyvateľ aktuálne alebo v poslednom pracovnoprávnom vzťahu vykonával. Vzťahuje sa na obyvateľov starších ako 16 rokov, ktorí už niekedy pracovali.

Podľa SODB 2011 najväčšiu časť z 300 ekonomicky aktívnych obyvateľov Nižných Ružbách predstavovali v tom čase pracujúci v odvetví priemyselnej výroby (69 obyvateľov; 23 % z celkového počtu EAO). Ďalších 15 % EAO pracovalo v odvetví stavebníctva a 11 % EAO v odvetví veľkoobchodu a maloobchodu.

Keďže sú Nižné Ružbachy vidieckou obcou s minimom pracovných príležitostí, významnú úlohu v otázke zamestnanosti obyvateľstva zohráva dochádzka do zamestnania. Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, viac ako štyria z piatich ekonomicky aktívnych obyvateľov (84,0 %) muselo v čase SODB za prácou dochádzať mimo obec svojho bydliska. Najvyšší podiel dochádzajúcich do zamestnania mimo obec svojho bydliska bol v odvetviach dodávky energií a odpadového hospodárstva, verejnej správy a obrany, vzdelávania a ostatných činností (všetci EAO z týchto odvetví odchádzali za prácou mimo

obec svojho bydliska). Až v 9 odvetviach zo 14 bol podiel dochádzajúcich mimo obec svojho bydliska 80 % a vyšší. Zo 14 osôb v kategórii „nezistené“ (osoby, ktoré neuviedli v ktorom odvetví pracujú) 11 dochádzalo za prácou mimo obec svojho bydliska (78,6 %).

Najdôležitejším miestom dochádzky za prácou bolo pre obyvateľov Nižných Ružbách v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 mesto Stará Ľubovňa, do ktorého dochádzalo za prácou 68 obyvateľov. V menšom počte odchádzali obyvatelia obce za prácou do Podolínce (25) a do Vyšných Ružbách (18 obyvateľov). Do inej obce v rámci okresu Stará Ľubovňa odchádzalo celkovo 125 osôb, do iných okresov v rámci SR celkom 37 osôb a do zahraničia 40 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Mimo okres stará Ľubovňa dochádzali obyvatelia za prácou najmä do miest Kežmarok a Poprad.

Tabuľka 6: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti

Odvetvie ekonomickej činnosti ²	Počet EAO	podiel dochádzajúcich do zamestnania v danom odvetví (%)	
		z toho dochádza do zamestnania	
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a ťažba dreva, rybolov	22	16	72,73
Priemyselná výroba, iná ťažba a dobývanie	69	59	85,51
Dodávka energií, odpadové hospodárstvo	8	8	100,00
Stavebníctvo	45	38	84,44
Veľkoobchod, maloobchod	34	27	79,41
Doprava a skladovanie	21	18	85,71
Ubytovacie a stravovacie služby	10	9	90,00
Činnosti v oblasti nehnuteľností, financií, poisťovania, informácií a komunikácie	3	1	33,33
Odborné, vedecké a technické činnosti	6	5	83,33
Administratívne a podporné služby	4	2	50,00
Verejná správa a obrana	21	21	100,00
Vzdelávanie	16	16	100,00
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	26	20	76,92
Ostatné činnosti spolu	1	1	100,00
Nezistené	14	11	78,57
Spolu	300	252	84,00

Zdroj: SODB 2011

V ostatných 10-15 rokoch, najmä v súvislosti s nástupom informačného veku a masívnym rozvojom informačno-komunikačných technológií, sa na trhu práce (predovšetkým na primárnom³) čoraz väčší dôraz kladie na digitálne zručnosti zamestnancov. Schopnosť osôb uplatniť sa na trhu práce je vo výraznej miere determinovaná úrovňou ich počítačových znalostí. Z tohto aspektu bola digitálna gramotnosť obyvateľstva Nižných Ružbách v čase SODB 2011 v porovnaní s inými obcami na priemernej úrovni. Polovica obyvateľov obce ovládala prácu s internetom (50,1 % trvalo bývajúcich

² kvôli zjednodušeniu a prehľadnosti sú niektoré odvetvia v danej tabuľke oproti klasifikácii SK NACE Rev.2 spojené

³ Na základe teórie duálneho trhu práce rozlišujeme primárny a sekundárny trh práce. Na primárnom trhu práce sú lepšie a výhodnejšie pracovné príležitosti s vyššou prestížou, poväčšine lepšie pracovné podmienky, možnosti profesionálneho rastu a vyššie mzdy. Na sekundárnom trhu práce sú pracovné miesta s nižšou prestížou, nižšou mzdovou úrovňou a nižšie sú aj kvalifikačné nároky na pracovníkov. Poväčšine sa tu jedná o „manuálnu“ prácu.

obyvateľov) a necelá polovica (48,8 %) obyvateľov prácu s textom. Prácu s elektronickou poštou ovládalo 44,8 % obyvateľov a prácu s tabuľkami viac ako tretina obyvateľov obce (37,4 %). Ozajstný počet obyvateľov ovládajúcich/neovládajúcich prácu s počítačom sa však mohol ešte líšiť, nakoľko cca 11 % obyvateľov neuviedlo svoje digitálne schopnosti.

Tabuľka 7: Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí

Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	práca s textom			práca s tabuľkami		
	áno	nie	nezistené	áno	nie	nezistené
	297	248	64	228	306	75
609	práca s elektronickou poštou (e-mail)			práca s internetom		
	áno	nie	nezistené	áno	nie	nezistené
	273	273	63	305	241	63

Zdroj: SODB 2011

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdiá, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhohodej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania, spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti. Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci Nižné Ružbachy za posledných 10 rokov pohyboval v rozmedzí 14 až 56. Miera nezamestnanosti sa teda v obci v ostatnom období pohybovala v rozpätí od 4,7 % (2018) po 18,7 % (2012), pričom k 31.12.2020 bola na úrovni 7,3 %. Pre porovnanie, k 31.12.2020 bola miera nezamestnanosti v okrese Stará Ľubovňa 10,4 %, v Prešovskom kraji bola na úrovni 12,5 % a v Slovenskej republike 8,3 %. V okolitých okresoch, s ktorými okres Stará Ľubovňa susedí, bola nasledovná: Kežmarok 19,6 %, Sabinov 17,2 % a Bardejov 14,2 %.

Tabuľka 8: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet UoZ	48	56	41	39	39	23	22	14	16	22
Miera nezamestnanosti* (%)	16,0	18,7	13,7	13,0	13,0	7,7	7,3	4,7	5,3	7,3

* Na výpočet miery nezamestnanosti bol použitý jediný dostupný údaj o ekonomicky aktívnom obyvateľstve v obci, ktorý pochádza zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011.

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, UPSVaR, vlastné spracovanie

Na konci roku 2020 bolo v obci Nižné Ružbachy prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 22 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu bolo 9 mužov (40,9 %) a 13 žien (59,1 %). Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, rozloženie UoZ podľa jednotlivých vekových skupín je rovnomerné.

V obci teda neexistuje žiadna veková skupina, ktorá by bola v porovnaní s inými výraznejšie marginalizovaná.

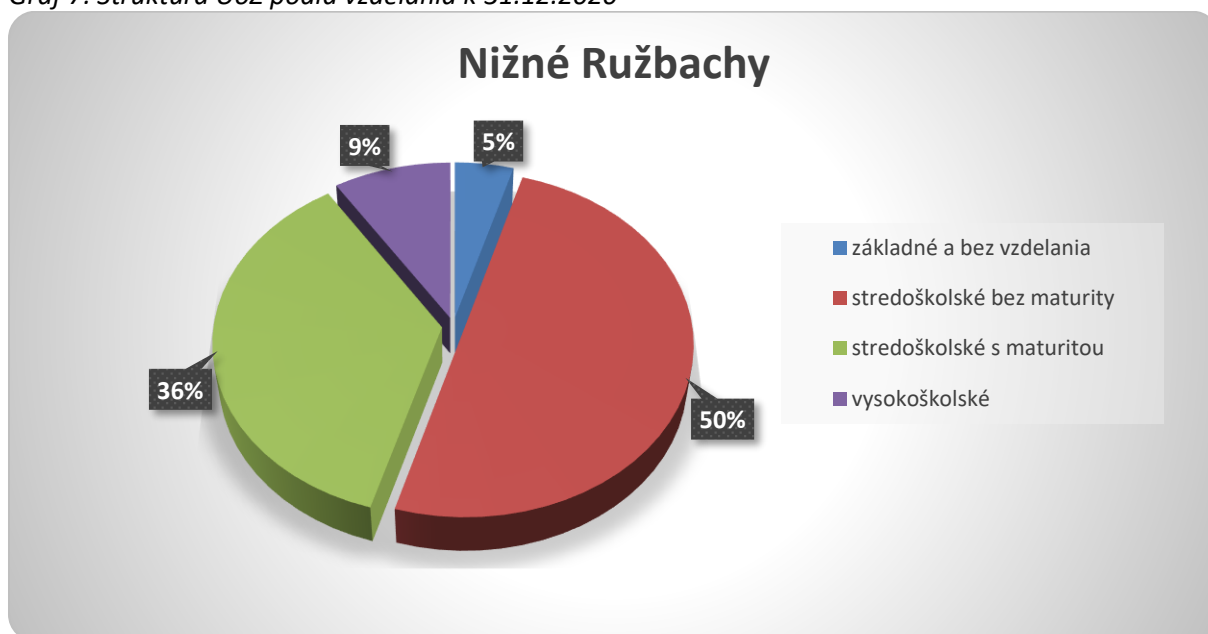
Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2020

do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
0	0,0	5	22,7	5	22,7	7	31,8	4	18,2	1	4,5	22	100

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Z tohto hľadiska je v Nižných Ružbachoch veľmi pozitívnou skutočnosť, že z 22 uchádzačov o zamestnanie na konci roku 2020 bolo len 5 % UoZ (1 osoba) s najvyšším ukončeným vzdelaním základným alebo bez vzdelania.

Graf 7: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2020

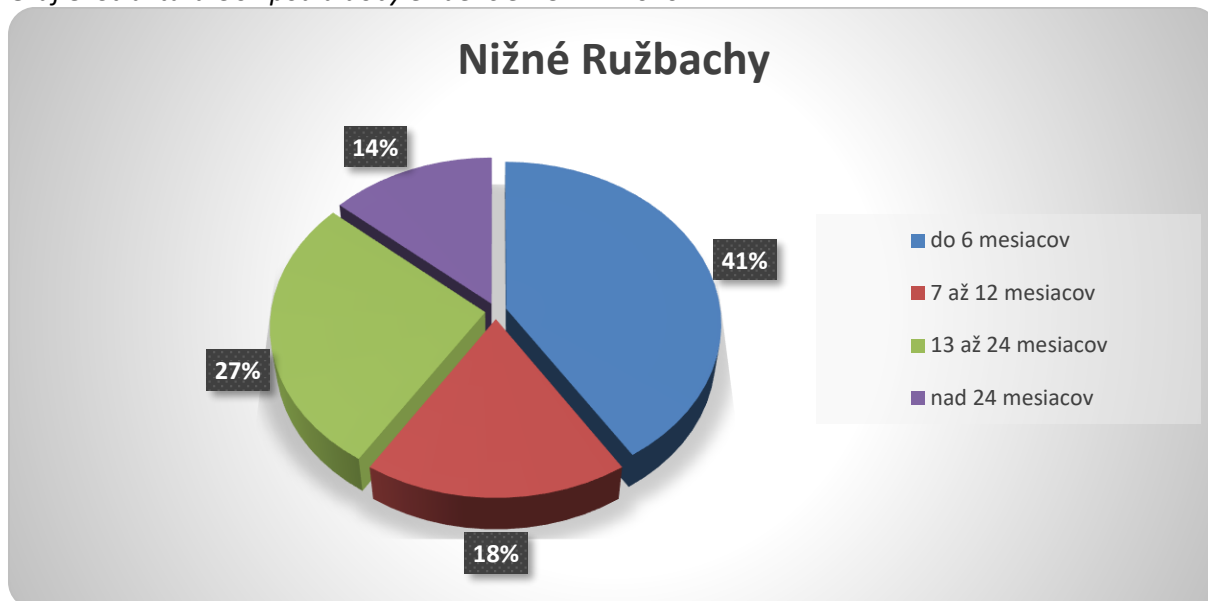
Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne. S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomickeho a sociálneho charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.

V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (menej ako 7 mesiacov) v roku 2020 pohyboval na úrovni cca 40 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 25 % a podiel dlhodobo nezamestnaných okolo úrovne 35 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). V Nižných Ružbachoch bol k 31.12.2020 podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) 41 %, pričom 14 % (3 UoZ) z celkového počtu UoZ bolo nezamestnaných viac ako 2 roky.

Graf 8: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2020

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieduje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie bezprostredne pred tým, než bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Jednotlivé zamestnania sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní.

Najvyšší podiel v štruktúre UoZ podľa KZAM majú v Nižných Ružbachoch pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (10 UoZ z 22; 45,5 %). Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci sú tí UoZ, ktorí v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zametanie ulíc, stráženie majetku, ručné balenie, manipulácie s nákladmi, dokladanie tovaru, pomocné práce, likvidovanie odpadov a pod.).

Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2020

Trieda KZAM	Počet UoZ	Podiel (%)
0 - Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	0	0,0
2 - Špecialisti	1	4,5
3 - Technici a odborní pracovníci	2	9,1
4 - Administratívni pracovníci	1	4,5
5 - Pracovníci v službách a obchode	3	13,6
6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	0	0,0
7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	1	4,5
8 - Operátori a montéri strojov a zariadení	2	9,1
9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	10	45,5
N/A - neurčené	2	9,1
Spolu	22	100,0

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Domový a bytový fond

Charakteristika bytového fondu v Nižných Ružbachoch je pomerne dobrá. Takmer všetky byty sú obývané vlastníkom daného bytu (148 zo 159), pričom až takmer 94 % bytov má tečúcu vodu (149 zo 159). V obci sa nachádzajú menšie byty, keďže najviac bytov má 3 obytné miestnosti (65 zo 159; dve päťtiny). Až 93 % bytov, ktorých vek je známy, má viac ako 25 rokov. Väčšina bytov v obci bola postavená počas socializmu.

Tabuľka 11: Byty podľa formy vlastníctva a systému dodávky vody

	byty obývané vlastníkom	družstevné byty	byty v nájme	iná forma vlastníctva bytu	nezistené	Spolu
v obytnej jednotke je tečúca voda	141	0	2	6	0	149
v obytnej jednotke nie je tečúca voda	3	0	0	0	0	3
nezistené	4	0	0	2	1	7
Byty spolu	148	0	2	8	1	159

Zdroj: SODB 2011

Tabuľka 12: Byty podľa obytných miestností

1 obytná miestnosť	2 obytné miestnosti	3 obytné miestnosti	4 obytné miestnosti	5 a viac obytných miestností	nezistené	Spolu bytov
11	28	65	24	31	0	159

Zdroj: SODB 2011

Tabuľka 13: Byty podľa obdobia výstavby

	pred r. 1919	1919-1945	1946-1990	1991-2000	2001-2011	nezistené	spolu
počet bytov	18	11	112	5	6	47	199

Zdroj: SODB 2011

Samozrejme, všetky vyššie uvedené údaje boli získané v roku 2011 a odvtedy sa situácia v oblasti bývania v obci zlepšila. Viacero nových rodinných domov pribudlo v tzv. Novej štvrti na severnom okraji obce, niektoré domy sú aktuálne rozostavané. Územný plán obce počíta s rozvojom bývania v tejto lokalite aj do budúcnosti. Veľmi priaznivým momentom z hľadiska rozvoja obce bola výstavba nájomného bytového domu so 16 b.j. Tento bytový dom je vo vlastníctve obce a postavený bol s pomocou Štátneho fondu rozvoja bývania.

Dopravná infraštruktúra

Obec Nižné Ružbachy leží medzi 14,0 a 15,0 kilometrom cesty I. triedy č. 77 (táto cesta prebieha západovo-východným smerom v dĺžke 97 km, spája Spišskú Belú cez Bardejov so Svidníkom). Z aspektu pripojenia na cesty I. triedy je teda poloha Nižných Ružbách veľmi výhodná, keďže tie ležia priamo na ceste I/77. Okrem toho prechádza obcou cesta III. triedy č. 3124, ktorá sa napája na cestu I/77 (a spája Nižné Ružbachy s Vyšnými Ružbachmi).

Menej výhodnú polohu má však obec z hľadiska napojenia na rýchlostné cestné a železničné dopravné komunikácie. Najdôležitejšia dopravná tepna Slovenska - diaľnica D1, sa nachádza (výjazd na diaľnicu) až v 40 km vzdialených Jánovciach alebo v Poprade. Popradom prechádza taktiež hlavná železničná tepna Slovenska a na jeho území sa nachádzajú aj zastávky medzinárodnej autobusovej i železničnej prepravy ako i medzinárodné letisko, čo znamená, že toto mesto je najdôležitejším dopravným uzlom

v okolí Nižných Ružbách. Ďalšími významnými dopravnými uzlami v širšom okolí sú mestá Košice a Krakow. Linky autobusovej dopravy zabezpečujú pre obyvateľov obce spojenie s okolitými obcami a mestami.

Miestne komunikácie v Nižných Ružbachoch majú prevažne bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym (poväčšine úzkym) šírkovým usporiadaním. Kvalita miestnych ciest v obci je na dobrej úrovni, nižšiu kvalitu majú komunikácie v časti obce „Nová štvrť“, kde sú poškodené viacerými prekopávkami. Okolo väčšiny ciest sú vybudované odvodňovacie kanály. Odstavné parkovacie plochy pre osobné automobily sa nachádzajú v centrálnej časti obce pri obecnom úrade, pri bytovom dome a pri rekreačnom stredisku Ružbašská Miľava. Chodníky sú v obci vybudované popri hlavnej ceste (č. I/77) ako aj popri ceste III. triedy vedúcej do Vyšných Ružbách. Ďalšie chodníky sa nachádzajú v „Novej štvrti“. Kvalita chodníkov je v niektorých úsekoch znížená.

Katastrom obce Nižné Ružbachy prechádza železničná trať (s vybudovanou zastávkou), spájajúca (o. i.) Poprad so Starou Ľubovňou. Táto železničná trať však má len regionálny význam, najbližšia železnica celoštátneho a medzinárodného významu sa nachádza v Poprade. Pomerne blízko sa nachádzajú letiská medzinárodného významu. Menšie letisko sa nachádza v Poprade, odkiaľ však lieta len málo pravidelných liniek a kde sa uskutočňujú poväčšine len charterové lety. Ďalšie letisko sa nachádza v Košiciach, to ponúka širšie možnosti spojenia s Európou ako Poprad. Veľký význam má však letisko Kraków-Balice, z ktorého množstvo operujúcich leteckých spoločností zabezpečuje spojenie s väčšinou Európy.

Technická infraštruktúra

V Nižných Ružbachoch majú obyvatelia vybudovaný vodovod, ako aj kanalizačnú sieť. Na kanalizáciu je síce napojená väčšina domov, ostáva však ešte pripojiť aj ďalšie lokality (aktuálne sa idú budovať prípojky v Novej štvrti). Rozšírenie kanalizačnej siete buduje obec postupne. Severovýchodne od intravilánu obce je pri rieke Poprad vybudovaná čistička odpadových vôd, ktorú prevádzkuje obec Vyšné Ružbachy a na ktorú sú napojené aj domy z Nižných Ružbách. Okrem toho je obec od roku 1996 aj plynofikovaná. Všetky časti obce sú plne elektrifikované a v obci taktiež funguje verejné osvetlenie. Svetelné body sú postupne vymieňané za energeticky oveľa menej náročné LED svietidlá. Dostupný je tiež mobilný signál a internetové pripojenie.

Tabuľka 14: Vybavenie technickou infraštruktúrou

Technická infraštruktúra	
vodovod	áno
kanalizácia	áno*
ČOV	áno
plyn	áno
elektrina, verejné osvetlenie	áno
obecný rozhlas	áno
mobilný operátor	áno
internet	áno

* nie v celej obci

Zdroj: Obecný úrad

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby

Za zdravotnou starostlivosťou musia obyvatelia obce dochádzať. Zdravotný obvod pre dospelých (ambulancia praktického lekára pre dospelých) je pre obyvateľov Nižných Ružbách určený vo Vyšných Ružbachoch, deti a dorast majú obvodného lekára v Podolínci a stomatologická ambulancia sa nachádza v Starej Ľubovni. Ostatné špecializované zdravotnícke ambulancie sa nachádzajú najbližšie v Starej Ľubovni a Kežmarku, kde sú lokalizované aj nemocnice. Najbližšia záchranná zdravotná služba sídli v Starej Ľubovni a Spišskej Belej.

Najbližšia stanica Hasičského a záchranného zboru (profesionálnych hasičov) sídli taktiež v Starej Ľubovni. V Nižných Ružbachoch funguje Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má sídlo v centrálnej časti obce v zrekonštruovanej budove. Tento zbor je veľmi aktívny, v prípade potreby spolupracuje s profesionálnymi hasičmi. V hasičských súťažiach získal viacero ocenení, je víťazom Východoslovenskej hasičskej ligy. V obci sa nenachádza pobočka pošty, pre obyvateľov je však dostupná predajňa zmiešaného tovaru. Najbližšia pobočka banky, bankomat a čerpacia stanica sa nachádzajú v Podolínci, najbližšia pobočka zdravotnej poisťovne v Starej Ľubovni.

Tabuľka 15: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2021)

Praktický lekár pre dospelých	nie	Zariadenie sociálnych služieb	nie
Praktický lekár pre deti a dorast	nie	Pošta	nie
Stomatologická ambulancia	nie	Predajňa zmiešaného tovaru	áno
Gynekologická ambulancia	nie	Bankomat	nie
Lekáreň	nie	Stanica Hasičského a záchr. zboru	nie
Záchranná zdravotná služba	nie	Dobrovoľný hasičský zbor obce	áno

Zdroj: Obecný úrad

Z hľadiska poskytovania sociálnych služieb (na základe zákona o sociálnych službách) zabezpečuje obec Nižné Ružbachy svojim obyvateľom nasledovné sociálne služby a sociálnu pomoc:

- **posudková činnosť na účely odkázanosti na sociálnu službu:** povinná činnosť, ktorú obec v prípade potreby zabezpečuje na základe zákona o sociálnych službách;
- **základné sociálne poradenstvo:** v prípade potreby poskytovanie potrebných informácií jednotlivcom.

V obci nepôsobia žiadni verejní ani neverejní poskytovatelia sociálnych služieb.

Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport

V Nižných Ružbachoch sa nachádza Základná škola s materskou školou, ktorej zriaďovateľom je obec. Táto škola je prvostupňová, navštevujú ju teda žiaci 1.-4. ročníka. Žiaci 5.-9. ročníka z Nižných Ružbách dochádzajú do základnej školy v Podolínci. Pri Základnej škole s materskou školou funguje aj školská jedáleň a zriadený je aj školský klub detí. Najbližšie stredné školy, ktoré môžu študenti z obce navštevovať, sa nachádzajú najmä v Starej Ľubovni a Kežmarku.

Obec má postavený kultúrny dom, ktorý slúži na organizovanie rôznych spoločenských podujatí. Pre potreby obyvateľov obce je pri obecnom úrade zriadená knižnica. Kultúrno-spoločenský život v obci je reprezentovaný viacerými podujatiami, ktoré sa počas roka konajú (samozrejme, v čase pandémie sú tieto podujatia obmedzené). V máji sa v spolupráci so žiakmi základnej a materskej školy konajú oslavy Dňa matiek. Hlavným podujatím leta sú Ružbašské jakuboviny – kultúrno-spoločenské a športové podujatie, organizované samosprávou obce v spolupráci s Pozemkovým spoločenstvom Nižné Ružbachy na Jakuba v areáli futbalového ihriska a viacúčelovej vodnej nádrže. Súčasťou tohto podujatia sú kultúrne vystúpenia rôznych folklórnych súborov, spoločenské súťaže, futbalový turnaj ako aj turnaj v kopaní jedenástok. V októbri samospráva obce organizuje spoločenské posedenie so skôr narodenými obyvateľmi obce v rámci Mesiaca úcty k starším. V decembri sa pre deti konajú oslavy príchodu Mikuláša a vo vianočnom čase obec spolu s Pozemkovým spoločenstvom organizuje predaj živých rýb, ktorý je spojený s posedením pri stromčeku. Z organizácií sa do spoločenského života v obci okrem už spomínaného Pozemkového spoločenstva zapájajú aj dobrovoľní hasiči a tiež Slovenskí skauti, ktorých 66. zbor Eduarda Korponaya, zastrešujúci 7 oddielov z rôznych obcí, sídli práve v Nižných Ružbachoch. Rovnako dobrovoľní hasiči ako aj skautská organizácia sú veľmi aktívne, ich výrazne pozitívnu stránkou je najmä práca s mládežou.

Pre potreby športového vyžitia obyvateľov má obec vybudované futbalové ihrisko. To je súčasťou oddychovo-športového areálu, v ktorom sa okrem ihriska nachádza aj viacúčelová vodná nádrž

s možnosťou športového rybolovu lososových a dravých rýb. Prevádzkovateľom vodnej nádrže je Pozemkové spoločenstvo Nižné Ružbachy. Medzi vodnou nádržou a futbalovým ihriskom je vybudovaných viacero oddychových miest na posedenie ako aj detské ihrisko. Pri železničnej trati sa nachádza ďalšie športové ihrisko s osadenými mantinelmi ako aj detské ihrisko. Malé detské ihrisko sa nachádza tiež v areáli školy.

Tabuľka 16: *Infraštruktúra kultúry a športu*

Kultúrny dom	áno	Telocvičňa	nie
Kino	nie	Športové ihrisko prírodné	áno
Knižnica	áno	Športové ihrisko umelé	nie
Ochotnícky divadelný súbor	nie	Detské ihrisko	áno
Folklorný súbor	nie	Športový klub	nie

Zdroj: Obecný úrad

Podobne ako je tomu v iných vidieckych obciach, aj v Nižných Ružbachoch má dôležité postavenie v živote obce cirkev, ktorá mala odjakživa významný vplyv na náboženské, kultúrne a spoločenské dianie. V centrálnej časti obce sa nachádza rímskokatolícky farský kostol sv. Kataríny Alexandrijskej z roku 1303, v ktorom sa nachádza viacero vzácných relikvií. V smere na Vyšné Ružbachy sú na ľavej strane popri ceste vybudované dva cintoríny – „starý“ v dolnej časti a „nový“ v hornej časti. Obec má vybudovaný Dom smútku

Administratívno-správne služby

Na kvalitu života obyvateľov obce vplýva aj dostupnosť administratívno-správnych služieb subjektov verejnej správy. Možno konštatovať, že čím viac služieb je v obci dostupných, tým väčší je komfort obyvateľstva. Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce migračný pohyb obyvateľstva v obci.

Tabuľka 17: *Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb*

Inštitúcia	Miesto poskytovania služieb
Matričný úrad	Podolínec
Pracovisko daňového úradu	Stará Ľubovňa
Pracovisko Obvodného oddelenia policajného zboru	Podolínec
Okresný súd	Stará Ľubovňa
Okresný úrad	Stará Ľubovňa
Pobočka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Podolínec

Zdroj: vlastné spracovanie

Bezpečnosť v obci

V intraviláne obce je zavedený monitorovací kamerový systém, ktorého súčasťou je aktuálne 5 kamier. Tie monitorujú najmä budovy v majetku obce a verejné priestory. Z hľadiska prevencie kriminality a v záujme spoľahlivejšieho zisťovania príp. porušení zákona by bolo vhodné existujúci kamerový systém v obci rozšíriť a osadiť ďalšie kamery na monitoring verejných priestranstiev, príp. aj potenciálne problémových úsekov z hľadiska cestnej premávky.

Hospodárske pomery

Polohová atraktivita územia

V Slovenskej republike sa v plnej miere uplatňuje západo-východný gradient rozvoja, ktorý je odzrkadlením západo-východného gradientu rozvoja v Európe (v súvislosti s ekonomickou výkonnosťou krajín sa v Európe spomína taktiež severo-južný gradient rozvoja). Na Slovensku sa daná skutočnosť prejavuje tým spôsobom, že najvyspelejšie regióny sa nachádzajú v jeho západnej a najzaostalejšie v jeho východnej časti, pričom úroveň rozvoja smerom od západu na východ postupne klesá⁴ (najmä čo sa týka ukazovateľov ako tvorba HDP, miera nezamestnanosti, ekonomická aktivita obyvateľstva, príjmy obyvateľstva, tvorba nových pracovných miest, ale aj infraštruktúrne vybavenie regiónov, kvalita domového a bytového fondu a pod). Makropolohová atraktivita obce Nižné Ružbachy, ležiacej na východnom Slovensku, je teda z aspektu jej potenciálu pre prítiahnutie investícií veľmi nízka, keďže ekonomicky najrozvinutejšie regióny krajiny sa nachádzajú najmä na západe (s výnimkou funkčných mestských regiónov Košíc a Prešova).

Mezopoloha obce vo vzťahu k regionálnym ekonomickým centrami a vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre nadregionálneho významu je taktiež nevýhodná. Výraznejším ekonomickým centrom v okolitom regióne je mesto Stará Ľubovňa. Toto mesto je od obce vzdialené len 12 km, má však len cca 16 000 obyvateľov, pričom predstavuje ekonomické centrum nižšieho rádu. Výrazným ekonomickým centrom v tatranskom regióne je až mesto Poprad s viac ako 50 000 obyvateľmi, predstavujúce pomerne rozvinutý priemyselný uzol s dominanciou strojárskeho priemyslu. Poprad je však už od obce značne vzdialený a nachádza sa na hranici rádia dennej dochádzky do zamestnania z obce Nižné Ružbachy. Všetky hlavné komunikačné línie nadregionálneho a vyššieho významu (rýchlostné cesty, diaľnice, rýchlostné železničné trasy) idú mimo územia Nižných Ružbách aj okresu Stará Ľubovňa.

Aj vzhľadom k vyššie uvedenému by asi nebolo namieste domnievať sa, že priamo obec Nižné Ružbachy má nejaký potenciál pre prilákanie akejkoľvek výroby s vyšším počtom zamestnancov. Skúsenosti z regionálneho vývoja na Slovensku ukazujú, že aj v okresnom meste Stará Ľubovňa a v jeho bezprostrednom okolí len zriedka vznikajú nové priemyselné prevádzky, ktoré zamestnávajú niekoľko desiatok zamestnancov a ktoré by potenciálne mohli (hoci sprostredkovane) napomôcť riešeniu zamestnanosti v regióne (a teda aj v obci).

Pol'nohospodárstvo, lesné a pozemkové hospodárstvo, priemysel

V štruktúre poľnohospodárskej pôdy v katastri obce dominujú trvalé trávne porasty (340,9 ha), väčšie plochy zaberá aj orná pôda (109,3 ha). V poľnohospodárskej výrobe má teda vzhľadom k rozsiahlejším plochám trvalých trávnych porastov priaznivejšie podmienky živočíšna výroba. Časť obyvateľstva hospodári na súkromných poliach, na ktorých v rámci samozásobovania pestuje najmä zemiaky a krmoviny. Na svojich hospodárskych dvoroch sa niektorí obyvatelia venujú chovu domácich zvierat. V katastri obce hospodári jeden subjekt poľnohospodárskej veľkovýroby – spoločnosť Tomak, s.r.o. Táto spoločnosť sídli v Podolínci, podniká od roku 1993 a zameriava sa na rastlinnú aj živočíšnu výrobu (najmä na produkciu kravského mlieka). Okrem nej pôsobia v obci aj samostatne hospodáriaci roľníci, ktorí túto činnosť vykonávajú ako hlavný zdroj obživy. Lesné a pozemkové hospodárstvo v katastri obce Nižné Ružbachy realizuje Pozemkové spoločenstvo Nižné Ružbachy, ktoré má v správe väčšinu pozemkov v obci. Výkon poľovníctva v katastri obce zabezpečuje poľovnícke združenie PZ Poľana a PZ Krumľov Nižné Ružbachy.

⁴ Presnejšie, v súvislosti s úrovňou rozvoja jednotlivých slovenských regiónov sa v odbornej literatúre spomína rozdelenie Slovenska na bohatý (severo) západ a chudobný (juho) východ, pričom región Spiša patrí práve do tej chudobnejšej časti.

Tabuľka 18: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2020; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu
109,3	0,0	0,0	6,1	0,0	340,9	456,2
Nepoľnohospodárska pôda						
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvorcia	ostatné plochy		Spolu	
299,6	35,0	49,2	139,3		523,2	
Celková výmera územia						979,4

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Priemyselná výroba sa v obci nenachádza a aj v minulosti bola veľmi chudobná. Súviselo to najmä s nevhodnými lokalizačnými faktormi pre umiestnenie priemyselnej výroby a s chudobnou surovinovou bázou v okolí. Táto skutočnosť viedla k orientácii výrobných sféry na čiastočné spracovanie drevnej hmoty a tiež spracovanie časti vyprodukovaných poľnohospodárskych komodít. Obyvatelia obce pracujúci v priemysle dochádzajú do práce najmä do priemyselných podnikov v Starej Ľubovni.

Cestovný ruch

Cestovný ruch predstavuje interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na realizácii ktorého sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú napr. poľnohospodárstvo (v ostatnom období najmä ekologické poľnohospodárstvo a agroturistika), priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu vyjadrujú príťažlivosť územia pre účastníkov cestovného ruchu, vytvárajú motiváciu pre návštevu danej lokality. Delíme ich na prírodné a umelo vytvorené (kultúrno-správne).

Nižné Ružbachy majú z hľadiska prítiahnutia turistov pomerne dobrú polohu v doline rieky Poprad na úpätí Spišskej Magury a ležia tiež neďaleko významných oblastí cestovného ruchu na Slovensku – Tatranského a Pieninského národného parku. Okrem týchto národných parkov sa v blízkosti obce nachádzajú na Spiši aj mnohé ďalšie prírodné (napr. travertínové jazero s príľahlými kúpeľmi vo Vyšných Ružbachoch, NPR Belianske lúky, Kamienska tisina) a kultúrnohistorické pamiatky (napr. Ľubovniansky hrad, skanzen pod Ľubovnianskym hradom, pamiatková rezervácia v Podolínci – námestie s kostolom, meštianskymi domami a príľahlým kláštorom piaristov, kaštieľ Strážky, kostoly, hrad a unikátne námestie v Kežmarku, námestie v Levoči, Spišský hrad, Spišská Sobota, a ďalšie). Medzi lokalizačné predpoklady CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite okolitého regiónu a významne zvyšujú jeho návštevnosť. Počas roka sa ich v blízkom okolí koná obrovské množstvo. Medzi najvýznamnejšie možno zaradiť Hradné dni na hrade Ľubovňa, Nestville Open Day a Rockfest v Hniezdom, Medzinárodný festival remesiel a ľudovej kultúry ELRO v Kežmarku, Mariánsku púť v Levoči, Zamagurské folklórne slávnosti, Hradobranie na Spišskom hrade, ale aj univerzálnu noc múzeí a galérií. Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu (prírodné aj umelo vytvorené) v okolitom regióne sú teda na výbornej úrovni.

Okrem lokalizačných predpokladov hrajú veľmi dôležitú úlohu v rámci rozvoja regiónu aj realizačné predpoklady cestovného ruchu, medzi ktoré patrí doprava a materiálno-technická základňa (stravovacie, ubytovacie a športovo-technické zariadenia, zariadenia služieb a obchodu a špeciálne zariadenia). Dopravná infraštruktúra je v regióne na dobrej úrovni. V posledných rokoch prebehla rekonštrukcia mnohých ciest, mostov a chodníkov, čo zabezpečilo zvýšenú kvalitu cestných komunikácií v regióne. Dopravné spojenie s okolitými regiómi je zabezpečené autobusovou a železničnou dopravou. Zo športovo-technických zariadení sa v regióne nachádza množstvo zjazdoviek, lanoviek a vlekov. Ubytovacie kapacity sú v regióne reprezentované hotelmi, miestnymi penziónmi a rekreačnými chatami s menším počtom postelí, ktoré sa nachádzajú takmer v každej obci. Najviac stravovacích zariadení s celoročnou prevádzkou sa v okolitom regióne nachádza v centrách cestovného ruchu – v Tatrách a v mestách (v ktorých je, prirodzene, vyššia koncentrácia obyvateľstva).

Poloha Nižných Ružbách je teda pomerne dobrá, ich slabšou stránkou sú však lokalizačné a realizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu priamo v obci, teda také, ktoré by dokázali pritiahnúť turistov. Obec nemá vybudované žiadne umelé viacúčelové športové ihrisko s kvalitným povrchom (z hľadiska ponuky trávenia voľného času pre turistov) a nenachádzajú sa tu ani žiadne komerčné ubytovacie a stravovacie zariadenia. Na druhej strane, v lokalite Vyšné Rovne je medzi riekou Poprad a železničnou traťou vybudovaný kultúrno-spoločensko-rekreačný areál s futbalovým ihriskom, pódium, detským ihriskom, altánkami na posedenie a viacúčelovou vodnou nádržou na športový rybolov. Ďalší rekreačný areál predstavuje chatová oblasť Ružbašská Miľava. Z kultúrnych pamiatok sa v obci nachádzajú najmä ranogotický rímskokatolícky kostol sv. Kataríny Alexandrijskej, klasicistický kaštieľ z prelomu 18. a 19. storočia slúžiaci ako budova farského úradu, Mlyn z 18. storočia, pomník Eduarda Korponaya nachádzajúci sa pri kostole a viacero kaplniek roztrúsených v katastri obce. Pomocou týchto kultúrnych, spoločenských a športových zariadení je však (bohužiaľ) len veľmi ťažké zabezpečiť výraznejší rozvoj cestovného ruchu v obci.

V prípade, že by sa v obci vybuďovali rôzne zariadenia cestovného ruchu, tie by vstupovali do ostrého konkurenčného boja so zariadeniami v obciach, ležiacich priamo v národných parkoch, príp. so zariadeniami v bezprostrednej blízkosti kultúrno-historických a prírodných pamiatok. Aby dokázala obec vo väčšej miere pritiahnúť turistov, musela by vybudovať takú atrakciu cestovného ruchu, ktorá je v širokom okolí jedinečná (príp. nemusela by byť jedinečná atrakcia, muselo by sa však vybudovať viacero vzájomne prepojených zariadení, kvôli ktorým by sa turisti oplátilo zastaviť a ostať). Veľmi pozitívnym prínosom by mohla byť prestavba budovy bývalej školy na viacúčelovú budovu, v ktorej by sa okrem (terajšieho) sídla skautov a potenciálne aj obecného úradu nachádzala menšia ubytovňa pre turistov (napr. vodákov, keďže splav na rieke Poprad má dlhú tradíciu) s kuchynkou, spoločenskou miestnosťou, príp. menšou telocvičňou a zariadením na trávenie voľného času v prípade nepriaznivého počasia.

Obec teda v sebe skrýva potenciál rozvoja cestovného ruchu, musia sa však vybudovať ďalšie zariadenia skvalitňujúce infraštruktúru cestovného ruchu spolu s marketingovým produktom pre turistov (čo u nás máme a prečo by ste mali k nám prísť a ostať). S ohľadom na vyššie uvedené možno konštatovať, že v najbližších rokoch bude cestovný ruch v rozvoji obce Nižné Ružbachy zohrávať pravdepodobne len obmedzenú úlohu (avšak s veľkým potenciálom do budúcnosti v prípade vybudovania infraštruktúry cestovného ruchu).

Finančné hospodárenie

Finančné hospodárenie obce sa realizuje prostredníctvom rozpočtu obce, zostavovaného podľa dikcie § 9 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení na obdobie jedného kalendárneho roka. Pravidlá rozpočtového hospodárenia obce upravuje zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V § 5 uvedeného zákona sú príjmy obce definované nasledovne:

- a) výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu
- b) nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- c) úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,
- d) sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- e) dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- f) podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
- g) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
- h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i) účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
- j) prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na tento účel,

k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov, prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení, návratné zdroje financovania a združené prostriedky.

V súlade s § 9 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy zostavuje viacročný rozpočet. Tento viacročný rozpočet predstavuje ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci jej pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové roky.

Prehľad majetku a zdrojov

Hodnota dlhodobého majetku obce Nižné Ružbachy k 31.12.2020 bola 3 452 923,77 €. V dlhodobom majetku je teda viazaných 97 % zdrojov obce. Jeho výrazne dominantnú zložku (3 361 153,42 €) tvorí dlhodobý hmotný majetok v podobe pozemkov a najmä stavieb, pomerne významné zdroje má obec aj v dlhodobom finančnom majetku (91 770,35 €). Obežný majetok k 31.12.2020 predstavoval 105 220,15 €.

Na konci roku 2020 obec evidovala pohľadávky v celkovej výške 3 883,40 €, pričom celú sumu predstavovali pohľadávky krátkodobé. Celkové záväzky obce k uvedenému dátumu boli vo výške 711 869,96 €. Krátkodobé záväzky (voči dodávateľom, zamestnancom, poisťovniam, daňovému úradu a pod.) boli k 31.12.2020 vo výške 29 385,89 €, dlhodobé záväzky vo výške 440 527,87 € (spolu 469 913,76 €).

Tabuľka 19: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2020 (eur; netto)

AKTÍVA	3 558 562,64	PASÍVA	3 558 562,64
Neobežný majetok spolu	3 452 923,77	Vlastné imanie	703 432,86
Dlhodobý nehmot. majetok	0,00	Výsledok hospodárenia	703 432,86
Dlhodobý hmotný majetok	3 361 153,42	-minulé roky	639 537,67
Dlhodobý finančný majetok	91 770,35	-účtovné obdobie	63 895,19
Obežný majetok spolu	105 220,15	Záväzky súčet	711 869,96
Zásoby	11,75	Rezervy	850,00
Zúčtovanie medzi subj. VS	597,90	Zúčtovanie medzi subjektmi VS	16 079,26
Pohľadávky	3 883,40	Záväzky	469 913,76
Finančné účty	100 727,10	Bankové úvery a ostatné	225 026,94
Časové rozlíšenie	418,72	Časové rozlíšenie	2 143 259,82

Zdroj: Súvaha k 31.12.2020

Príjmy a výdavky obce

Celkové príjmy obce v roku 2020 boli vo výške 454 162,41 €. Dominantnú zložku tejto sumy predstavovali daňové výnosy samosprávy vo výške 272 027,10 €, výnosy z poplatkov mala obec v roku 2020 vo výške 11 967,29 € (spolu 283 994,39 €). Nemalé zdroje predstavovali aj ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti (33 309,23 €).

Celkové výdavky obce v roku 2020 boli vo výške 390 267,22 €. Osobné náklady (mzdy a odvody zamestnancov) boli vo výške 86 075,37 €, prevádzkové výdavky obce za spotrebované nákupy a služby boli vo výške 62 451,92 € (nákupy 23 328,52 €, služby 39 123,40 €). Tieto výdavky predstavujú finančné zdroje na bežný chod samosprávy, sú spotrebované bez toho, aby prinášali priamy efekt pre rozvoj obce. V roku 2020 dosiahla obec Nižné Ružbachy kladný hospodársky výsledok vo výške 63 895,19 € po zdanení.

Tabuľka 20: Náklady a výnosy v roku 2020

Náklady	eur
Spotrebované nákupy	23 328,52
Služby	39 123,40
Osobné náklady	86 075,37
Dane a poplatky	1 627,25
Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	1 613,10
Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	120 792,37
Finančné náklady	8 532,29
Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov	109 174,92
Spolu	390 267,22
Výnosy	eur
Tržby za vlastné výkony a tovar	331,93
Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	283 994,39
Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti	33 309,23
Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	850,00
Finančné výnosy	141,24
Mimoriadne výnosy	400,00
Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, VÚC a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou alebo VÚC	135 135,62
Spolu	454 162,41
VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA po zdanení	63 895,19

Zdroj: Výkaz ziskov a strát obce Nižné Ružbachy k 31.12.2020

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

Predchádzajúci *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja* mala obec Nižné Ružbachy spracovaný na roky 2015-2020. V ňom mala zadaných celkom 25 projektov a aktivít. Z tohto počtu sú 4 projekty/aktivity permanentne v realizácii, úplne sa podarilo zrealizovať 5 projektov/aktivít, čiastočne sa zrealizovali 3 a vôbec sa nepodarilo zrealizovať 13 projektov/aktivít.

Ex-ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií

Cieľom Ex – ante hodnotenia stavu projektovej pripravenosti investícií je analyzovať súčasný stav pripravenosti investičných zámernov a možnosti ich financovania z rôznych zdrojov. V nasledujúcom formulári sú uvedené len tie investičné zámery, na ktoré má obec v čase vypracovania tohto PHSR už spracovanú príslušnú dokumentáciu (resp. už má podanú žiadosť o NFP a čaká na vyhodnotenie). Súhrn všetkých investičných aj neinvestičných zámernov obce na nasledujúce obdobie je uvedený v ďalšej časti dokumentu (pozri najmä formuláre P1, P2, P3 a F2).

Formulár 4 (A7): Ex - ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií

Ex-ante hodnotenie - stav projektovej pripravenosti investícií k termínu vypracovania nového PHSR (pipe_line)																			
v tis. EUR																			
por. č.	Politika – oblasť*	Názov investície	Klasifikácia stavby - triedy	Rok začatia-plán	Technická príprava mesiac/rok	Cena podľa stavebného zámeru		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov								
				Rok dokončenia-plán		ÚR:	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov celkom	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosp rávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje
SP:	PD:																		
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	H	Výstavba viacúčelovej chaty pri VVN	1211 - Hotelové budovy	2024-2024	-	600,0	600,0	2024	600,0	300,0						300,0		100,0	200,0
2	S	Rekonštrukcia kultúrneho domu a revitalizácia priľahlých priestorov	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	2023-2023	-	250,0	250,0	2023	250,0	250,0									

* H – Hospodárska, S – Sociálna, E – Environmentálna politika

Zdroj: MDVRR 2015, obecný úrad

A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, avšak len jeho juhozápadnou časťou. Nižné Ružbachy sú teda od tohto ramena značne vzdialené.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre Nižné Ružbachy predstavujú mestá Podolínec (5. skupina), Stará Ľubovňa (3a. skupina centier osídlenia), Spišská Belá 4. skupina), Kežmarok (2b. skupina) a Poprad (1b. skupina).

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom, čiže najbližšie k Nižným Ružbachom sa táto os nachádza v oblasti Popradu. Z Popradu do Spišskej Belej smeruje rozvojová os II. stupňa a zo Spišskej Belej do Starej Ľubovne je vedená os III. stupňa. Nižné Ružbachy teda ležia na rozvojovej osi III. stupňa.

Veľmi dôležitým aspektom v analýze vonkajšieho prostredia je aj stratégia štrukturálnej politiky Európskej únie a jej priemet do slovenských pomerov. Počas programovacieho obdobia EÚ 2000-2006 (čo pre Slovensko znamenalo roky 2004-2006) používala Európska únia stratégiu regionálnej politiky založenú na rovnomernom prístupe samospráv k štrukturálnym fondom (tzv. „pokropením regiónov investíciami“, kde každá samospráva mala rovnaký prístup k týmto fondom). Od programovacieho obdobia 2007 - 2013 sa však už stratégia regionálnej politiky EÚ zmenila, keďže táto sa už nezamerala na znižovanie regionálnych disparít formou podpory zaostalých regiónov, ale na základe skúseností z regionálneho rozvoja zo západoeurópskych krajín, rozhodla sa posilňovať predovšetkým vytýčené póly rastu, ktoré sú najviac konkurencieschopné a majú najväčší potenciál rozvoja (týmto opatrením

sa taktiež sledovalo posilnenie vonkajšej konkurencieschopnosti EÚ ako celku voči ostatným aktérom vo svetovom hospodárstve). Jednotlivými krajinami vytýčené póly rastu mali byť nositeľmi rozvoja v jednotlivých regiónoch a postupom času by sa rozvoj z týchto pólov rastu mal šíriť do ich bezprostredného okolia (teda do zaostalejších oblastí v ich okolí). Na Slovensku tak boli od programovacieho obdobia 2007-2013 na základe koncepcie územného rozvoja Slovenska stanovené inovačné a kohézne póly rastu (niektoré mestá a obce v ich bezprostrednom zázemí), pričom najväčšia časť podpory zo štrukturálnych fondov smeruje práve do nich.

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť ľubovnianskeho okresu by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú čo najbližšie k tomuto regiónu (keď už nie priamo v ňom). Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do oblasti Starej Ľubovne smerovala len úplne minimálna časť investičnej pomoci vlády. Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.

Spomínaná politika územnej podpory vo forme investičnej pomoci a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makropolitologickej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.; Korec 2005) prispeli (a naďalej prispievajú) k veľmi nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regiónmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity. Vytvorila sa tak významná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na strane jednej a periférií (vnútorných aj prihraničných periférnych regiónov) na strane druhej. Uvedené skutočnosti upozorňujú na značne obmedzené možnosti budúceho rozvoja obce Nižné Ružbachy.

Členstvo obce v organizáciách

Obec Nižné Ružbachy je členom 4 združení, ktoré vznikli za rôznym účelom, majú rôzne ciele a prostredníctvom ktorých sa obec snaží uplatňovať svoje záujmy:

- „Združenie miest a obcí Slovenska“ (ZMOS) – organizácia zastupujúca záujmy samospráv na celoslovenskej úrovni;
- „Ľubovnianske regionálne združenie miest a obcí“ (ĽRZMO) – združenie obcí a miest okresu Stará Ľubovňa, založené za účelom poradenstva a kvalitnejšieho riešenia spoločných problémov a výziev;
- Občianske združenie „Partnerstvo pre región“ – verejno-súkromné partnerstvo rôznych organizácií (obcí, podnikov, podnikateľov, občianskych združení, neziskových organizácií a pod.), vytvorené za účelom zlepšovania kvality života v území združenia (územie obcí, ktoré sú členmi tohto združenia), posilnenia ekonomického prostredia, zhodnotenia kultúrneho a prírodného dedičstva a podpory trvalo udržateľného rozvoja. Ide o tzv. Miestnu akčnú skupinu (MAS), ktorá v programovom období 2014-2020 získala štatút MAS;
- „Európske zoskupenie územnej spolupráce“ (EZÚS Tatry, s.r.o.) – organizácia s právnou subjektivitou podľa práva Európskej únie, ktorá bola založená v roku 2013 záujmovým združením právnických osôb „Euroregión Tatry“ (známe u nás ako Euroregión Tatry) na slovenskej strane a Zväzkom Euroregión „Tatry“ na poľskej strane. EZÚS Tatry, s.r.o. bolo založené v záujme zlepšovania a zintenzívňovania cezhraničných väzieb a kontaktov medzi priľahlými regiónmi na slovenskej a poľskej strane hranice. Jeho cieľmi sú (o.i.) posilňovanie cezhraničnej hospodárskej a sociálnej súdržnosti, poskytovanie cezhraničných služieb, riadenie cezhraničných alebo medzinárodných projektov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja a i.

Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú na Slovensku z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplnkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpal Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V roku 2023 sa toto programové obdobie (z hľadiska financovania a ukončenia projektov) končí, pričom aktuálne sa už nachádzame v programovom období 2021-2027.

Schválená je už Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021-2027 a taktiež Operačný program Slovensko (SR už teda v novom období bude mať len jeden operačný program, čo je oproti minulému obdobiu 2014-2020 významná zmena). Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a sprostredkovateľské orgány tak môžu pripravovať výzvy na podávanie projektov.

Ďalším významným zdrojom financovania rozvojových projektov v najbližších rokoch je pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (tzv. Plán obnovy). Čiastočne z tohto Plánu obnovy môžu čerpať aj samosprávy. Plán obnovy sa však už nezaraďuje medzi EŠIF, ide o samostatný zdroj financovania, ktorý vznikol na podnet EÚ ako reakcia na krízu, spôsobenú pandémiou COVID-19. Plán obnovy reaguje najmä na jej ekonomické dopady, v podmienkach Slovenskej republiky však aj na dlhodobé systémové nedostatky v slovenskej spoločnosti (SR je povinná uskutočňovať aj niektoré reformy).

Zmena klímy

Veľmi dôležitý faktor, ktorý bude čoraz viac ovplyvňovať rozvoj obce Nižné Ružbachy a ktorý je potrebné nutne riešiť, je zmena klímy (samozrejme, tento faktor nevyplýva len na obec, ale pôsobí celosvetovo; v konečnom dôsledku však pôsobí aj lokálne – najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia ako sú horúčavy, povodne, suchá a pod.).

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z najväčších výziev environmentálnej politiky. Svetové ekonomické fórum vo svojej Správe o globálnych rizikách (2018), v ktorej pravidelne vyhodnocuje 50 najväčších globálnych rizík z hľadiska ich účinku, pravdepodobnosti a vzájomných interakcií, zaradilo extrémne prejavy počasia, krízu z nedostatku vody, prírodné katastrofy a zlyhanie zmierňovania zmeny klímy a adaptácie medzi 5 najväčších rizík súčasnosti (MŽP, 2018).

Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za

ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR. Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňovacích opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami, ktoré znížia zraniteľnosť a umožnia adaptáciu človeka a ekosystémov s nižšími ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi nákladmi. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptívnu schopnosť prírodných a človekom vytvorených systémov voči aktuálnym, alebo očakávaným negatívnym dôsledkom zmeny klímy, a posilniť odolnosť celej spoločnosti zvyšovaním verejného povedomia v oblasti zmeny klímy a budovaním znalostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 5 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postoju k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Vojna na Ukrajine	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Tá bola vypracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce.

SWOT analýza

Formulár 6 (A10): SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • takmer kompletne vybudovaná technická infraštruktúra • pomerne vysoký podiel zhodnocovaných odpadov • pozitívny vývoj prirodzeného pohybu obyvateľstva • nízky podiel UoZ so slabou úrovňou vzdelania • dobrý stav miestnych komunikácií • výrazná aktivita a spoluúčasť rôznych organizácií na spoločenskom živote obce (Pozemkové spoločenstvo, skauti, DHZ) • vybudovaný kultúrno-športovo-rekreačný areál v lokalite Vyšné Rovne • zrealizovaný projekt pozemkových úprav, znamenajúci vhodnejšie predpoklady pre budúcu realizáciu investičných akcií z dôvodu nižšej náročnosti na vysporiadanie pozemkov • v územnom pláne vyčlenené lokality pre výstavbu rodinných domov • dobrá ponuka bytov v podobe vybudovaného nájomného bytového domu • dostatok trvalých trávnych porastov na živočíšnu výrobu • blízkosť chránených území, atraktívne a zachované prírodné prostredie v blízkom okolí • množstvo prírodných a kultúrno-historických pamiatok v blízkom okolí 	<ul style="list-style-type: none"> • emigrácia obyvateľstva • stagnácia počtu obyvateľov • nepriaznivá veková štruktúra obyvateľov • vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných osôb • nedobudovaná kanalizácia • nevyužívaný rekreačný areál Ružbašská Miľava • nevýhodná poloha obce z hľadiska napojenia na rýchlostné komunikácie • slabšie lokalizačné a realizačné predpoklady rozvoja CR priamo v obci • nízka atraktivita pre prilákanie investorov do priemyselnej výroby • nedostatok vlastného investičného kapitálu • nedostatok pracovných príležitostí • nižšia kvalita niektorých chodníkov
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • príprava lokalít pre rozvoj IBV • dobudovanie kanalizácie • rekonštrukcia chodníkov • podpora budovania cyklistickej infraštruktúry • podpora miestnych podnikateľských subjektov • rozvoj turizmu v súvislosti s blízkosťou chránených území a kultúrno-historických pamiatok • využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov na realizáciu rozvojových aktivít • možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci AOTP (menšie obecné služby, regionálna zamestnanosť...) 	<ul style="list-style-type: none"> • odliv mladých obyvateľov za prácou • starnutie obyvateľstva • nedostatok investorov, podnikateľských činností • konkurencia okolitých destinácií CR z hľadiska prilákania turistov (Tatry, Stredný Spiš, Stará Ľubovňa, Zamagurie) • nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ • vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií z EŠIF • neustále zvyšovanie administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)

Zdroj: vlastné spracovanie

Kľúčové faktory a disparity územia

Vyhodnotením silných stránok a príležitostí zo SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce. Podobne, na základe vyhodnotenia slabých stránok a ohrození boli identifikované hlavné disparity obce.

Hlavné faktory rozvoja:

- využitie dobrej geografickej polohy obce z hľadiska potenciálu pre rozvoj CR na báze atraktívneho prírodného prostredia a množstva kultúrno-historických pamiatok v okolí
- podpora cezhraničných kontaktov a ochota participovať na cezhraničnej spolupráci
- podpora rozvoja individuálnej bytovej výstavby
- podpora rozvoja poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a agroturistiky
- využitie zdrojov z EŠIF na realizáciu investičných a neinvestičných projektov
- racionálne hospodárenie samosprávy
- zrealizovaný projekt pozemkových úprav.

Hlavné disparity rozvoja:

- emigrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, a to najmä z dôvodu nízkej ponuky pracovných miest
- nízky potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby – z dôvodu málo výhodnej polohy vo vzťahu k ekonomickým centráram a nadradenej dopravnej infraštruktúre má obec veľmi nízky lokalizačný potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby
- slabá ponuka pracovných príležitostí – obec nedokáže vygenerovať dostatočný počet pracovných príležitostí pre svoje obyvateľstvo
- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov
- slabo využívaný potenciál cestovného ruchu – v obci je vybudovaných len málo zariadení cestovného ruchu.

B-Strategická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené“ stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä **Agendou 2030**. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení. Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné naplňať.

Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce. Sú nimi:

- *Vzdelanie pre dôstojný život,*
- *Smerovanie k znalostnej a environmentálnej udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,*
- *Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,*
- *Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,*
- *Právny štát, demokracia a bezpečnosť,*
- *Dobré zdravie.*

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.

Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

Strategická vízia a strategický cieľ obce

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzerať. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná **strategická vízia** obce Nižné Ružbachy:

Obec Nižné Ružbachy je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.

Na dosiahnutie uvedenej strategickej vízie bude potrebné naplniť strategický cieľ rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030. **Strategickým cieľom** rozvoja obce je

„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia obce“.

Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnuť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zadefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti:**

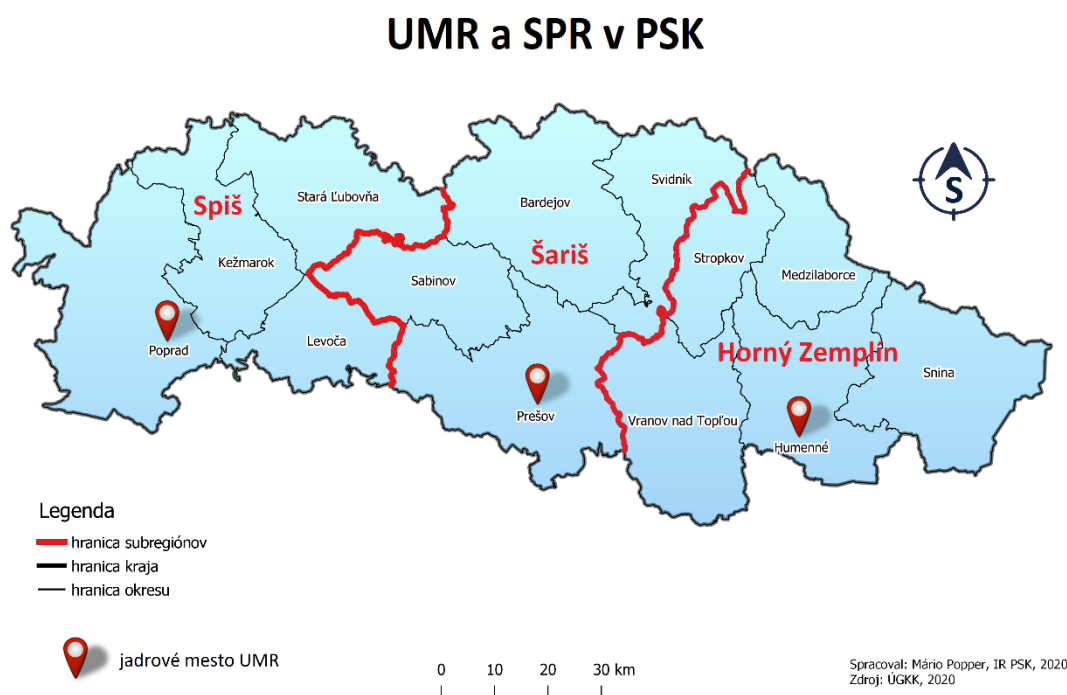
1. *Inteligentnejšia Európa* – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva
2. *Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
3. *Prepojenejšia Európa* – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT
4. *Sociálnejšia Európa* – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv
5. *Európa bližšie k občanom* – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

V novom programovom období (2021-2027) nastávajú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny. Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň“. Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. **Strategicko-plánovacie regióny (SPR)**, ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická stratégia, spracovaná vo forme **integrovanej územnej stratégie (IUS)** a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR. Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce).

Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PHSR (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PHSR ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). **Obec Zborov** leží v Prešovskom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je **súčasťou** strategicko-plánovacieho regiónu **SPR Spiš**.

Obrázok 1: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) a územia udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Prešovského kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027

Zdroj: www-po-kraj.sk

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. **Každý samosprávny kraj** na Slovensku a každé **územie udržateľného mestského rozvoja (UMR)**⁵, zadefinované Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, si v rámci svojho PHRSR (resp. integrovanej územnej stratégie)⁶ definuje tzv. **Integrované investičné balíčky (resp. integrované projektové balíčky)**. Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by neprinesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky). Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného investičného balíka, ktorá bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva **Integrovaná územná investícia (IUI, angl. skratka ITI)**.

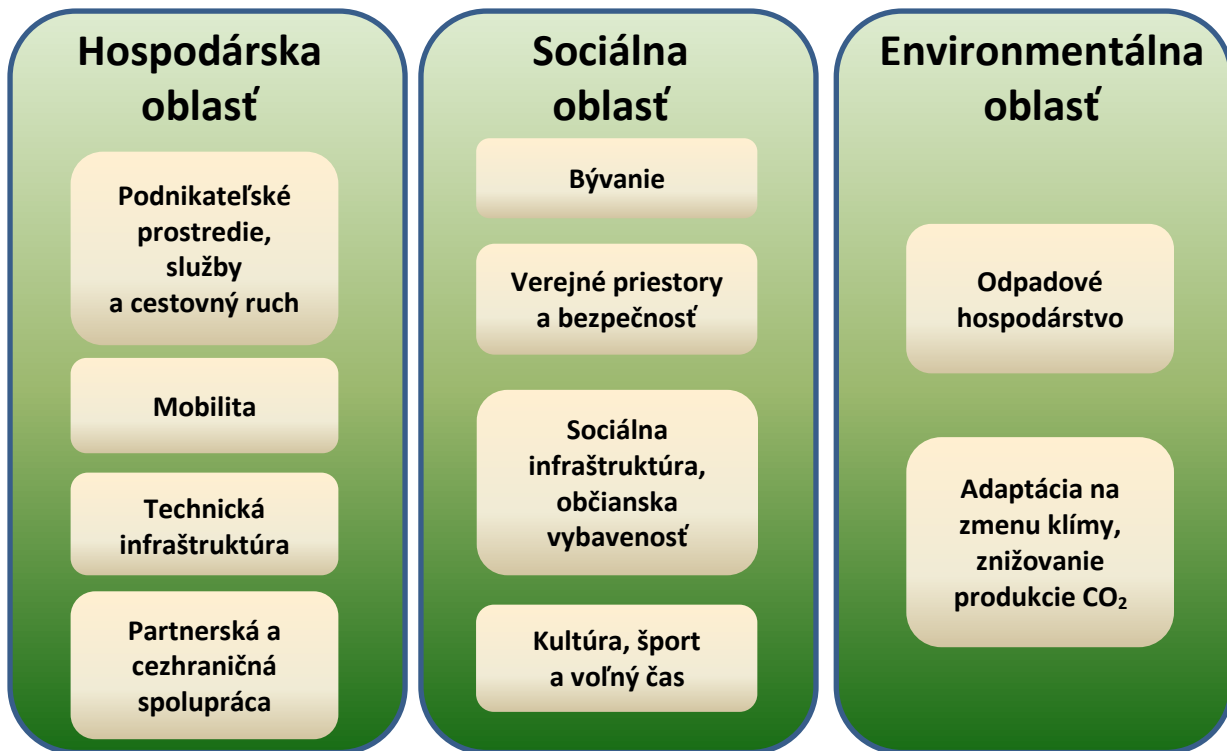
Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už teda nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). Časť IUI bude schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

⁵ nazývané aj „mestská funkčná oblasť“

⁶ v prípade VÚC ide o PHRSR (pričom IUS môže byť integrálnou súčasťou PHRSR kraja alebo samostatnou stratégiou). V prípade území UMR podľa toho, či sa daný UMR rozhodol vypracovať si integrovanú územnú stratégiu vo forme spoločného programu rozvoja obcí na základe § 8a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja alebo ako samostatnú stratégiu

Pre naplnenie strategickej vízie (pozri predchádzajúcu kapitolu) si teda obec Nižné Ružbachy stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

- A.) **Hospodárska oblasť** – táto prioritná oblasť pozostáva zo 4 priorít: podnikateľské prostredie, služby a cestovný ruch (podpora malého a stredného podnikania, podpora miestnej hospodárskej základne, zavádzanie inovácií, rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj digitalizácie, výstavba rekreačnej infraštruktúry), mobilita (rekonštrukcia starých a výstavba nových miestnych komunikácií a chodníkov, cyklochodníkov, mostov a pod.), technická infraštruktúra (dobudovanie technickej vybavenosti obce – vodovod, kanalizácia) a partnerská spolupráca (spolupráca s partnerskými obcami).
- B.) **Sociálna oblasť** – prioritná oblasť pozostávajúca taktiež zo 4 rozvojových priorít: bývanie (podpora bývania v obci, príprava pozemkov na IBV, tvorba legislatívnych podmienok), verejné priestory a bezpečnosť (prevencia kriminality), sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť (skvalitnenie občianskej vybavenosti, rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce, podpora sociálnych služieb a komunitného rozvoja) a kultúra, šport a voľný čas (rekonštrukcia a výstavba športových a oddychových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies).
- C.) **Environmentálna oblasť** – tretia prioritná oblasť pozostáva z 2 rozvojových priorít: odpadové hospodárstvo (podpora triedeného zberu, zvyšovanie úrovne vytriedenia komunálnych odpadov) a adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂ (realizácia protipovodňových opatrení, zvyšovanie biodiverzity, iné adaptačné opatrenia, prechod na OZE a AZE).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorít, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení, projektov a aktivít, bude obec naplňať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Formulár 7 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov

Vízia			
„Obec Nižné Ružbachy je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby“			
Strategický cieľ			
„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Globálny cieľ	Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry	Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia	Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné životné prostredie
Priority	<ul style="list-style-type: none"> • podnikateľské prostredie, služby a cestovný ruch • mobilita • technická infraštruktúra • partnerská a cezhraničná spolupráca 	<ul style="list-style-type: none"> • bývanie • verejné priestory a bezpečnosť • sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť • kultúra, šport a voľný čas 	<ul style="list-style-type: none"> • odpadové hospodárstvo • adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj digitalizácie 1.3 Skvalitňovanie turistickej infraštruktúry 1.4 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.5 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.6 Spolupráca s partnerskými obcami	2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania 2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality 2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti 2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít 2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Podpora zhodnocovania odpadov 3.2 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry 3.3 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity 3.4 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

C-Programová časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úrovni opatrení a aktivít. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia, projekty a aktivity podľa prioritných oblastí

V strategickej časti zadefinované priority v rámci troch prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej) obsahujú viaceré opatrenia, pričom každé opatrenie pozostáva z jedného alebo viacerých projektov/aktivít. Tie sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021-2027. Realizácia projektov/aktivít v rámci zadefinovaných opatrení podporí **inteligentnú transformáciu hospodárstva**, napomôže **prechodu na ekologickejšiu nízkouhlíkovú Európu**, posilní **mobilitu a digitalizáciu**, prispeje k budovaniu **sociálnejšej Európy** a posilní **miestny rozvoj** (samozrejme, myslí sa tu realizácia projektov/aktivít na území obce – pričom tieto projekty/aktivity svojim malým dielom napomôžu realizácii systémových zmien v celoslovenskom a európskom meradle).

Všetky projekty a aktivity, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Konkrétne činnosti, ktoré samospráva plánuje realizovať formou projektového zámeru, sú v tomto aj v ďalších formulároch uvedené ako „**Projekt**“. Činnosti, ktoré sa neplánujú realizovať formou projektového zámeru (spravidla „jednoduchšie“, menej náročné činnosti), sú uvedené ako „**Aktivita**“.

Nie vždy bolo možné jednotlivé projekty alebo aktivity, ktoré samospráva plánuje realizovať, jednoznačne zatriediť pod konkrétne opatrenie a konkrétnu prioritu. Niektoré plánované projekty sa totižto svojim obsahom prelínajú a dotýkajú sa viacerých prioritných oblastí a opatrení. V takýchto prípadoch bol plánovaný projekt alebo aktivita začlenený pod príslušné opatrenie podľa hlavného, najdôležitejšieho cieľa, na ktorý je ten-ktorý projekt/aktivita zameraný/á. Takýmto spôsobom sa postupovalo napr. pri projekte „2.4.2 Zriadenie registrovaného sociálneho podniku“ (tento projekt mohol byť začlenený aj pod opatrenie 1.1, ktoré je zamerané na rozvoj miestnej hospodárskej základne; jeho hlavným cieľom je však najmä riešenie sociálnej situácie nízkopríjmových a marginalizovaných skupín obyvateľstva a teda je chápaný skôr ako aktivita v sociálnej oblasti; samozrejme, ak sa realizáciou projektu prispeje k rozvoju lokálnej ekonomiky a projekt bude z ekonomického hľadiska životaschopný, o to lepšie).

Všetky projekty a aktivity, ktoré sú v tomto PHSR zadefinované, môžu byť realizované v rámci **integrovanej projektových balíkov**, zadefinovaných či už v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja (**PHRSR VÚC Prešov**), ako aj v integrovanej územnej stratégii SPR Spiš (**IUS SPR Spiš**); môžu byť taktiež zahrnuté medzi **integrované územné investície** (financované z EŠIF).

Formulár 8 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	<p>Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj existujúcich podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov lesného hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárskych subjektov <p>Aktivita: 1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov</p> <ul style="list-style-type: none"> - zavádzanie nových produktov, zlepšených procesov, využívanie nových materiálov, zlepšovanie výrobných metód
1.2 Rozvoj digitalizácie	<p>Aktivita: 1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia podporných aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti (napr. v doprave, cestovnom ruchu, odpadovom hospodárstve, vo výrobných procesoch, pri poskytovaní elektronických služieb občanom a pod.) <p>Aktivita: 1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch a verejnej správe a pre miestnych obyvateľov
1.3 Skvalitňovanie turistickej infraštruktúry	<p>Projekt: 1.3.1 Výstavba náučného chodníka s informačnými tabuľami</p> <p>Aktivita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osadenie náučných a informačných tabúľ - osadenie lavičiek <p>Projekt: 1.3.2 Zámoček – rozhľadňa na mieste bývalého dreveného hradiska</p> <p>Aktivita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba rozhľadne <p>Projekt: 1.3.3 Výstavba viacúčelovej chaty pri VVN</p> <p>Aktivita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba rekreačného zariadenia, poskytujúceho ubytovacie, stravovacie a iné služby

	<p>Projekt: 1.3.4 Camping – zázemie pre rybárov a vodákov <i>Aktivita:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zriadenie turistického ubytovania - výstavba sociálnych zariadení - vybudovanie doplnkových zariadení pre oddych a relax <p>Projekt: 1.3.5 Rekonštrukcia starej školy na multifunkčnú budovu <i>Aktivita:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zriadenie turistickej ubytovne pre vodákov - rekonštrukcia prízemných priestorov na malú telocvičňu - vybudovanie spoločenskej miestnosti pre ubytovaných hostí - zriadenie priestorov pre kultúrnu, spoločenskú a záujmovú činnosť a organizácie, na stretávanie členov a realizáciu spoločných (aj medzinárodných) podujatí - výstavba priestorov na podporu organizácie medzinárodných fotografických, výtvarníckych a rezbárskych plenérov - vybudovanie priestorov vhodných pre zriadenie podnikateľských prevádzok <p>výstavba kancelárskych priestorov</p>
<p>1.4 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry</p>	<p>Projekt: 1.4.1 Výstavba komunikácie N. Ružbachy - Forbasy <i>Aktivita:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie novej komunikácie, slúžiacej viacerým účelom <p>Projekt: 1.4.2 Výstavba komunikácie N. Ružbachy - Ružbašská Miľava okolo rieky Poprad <i>Aktivita:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie novej komunikácie mimo hlavnej trasy za účelom bezpečnejšieho prepojenia oboch častí obce, slúžiacej miestnym obyvateľom aj turistom <p>Projekt: 1.4.3 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci <i>Aktivita:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia bezpečnostných prvkov na komunikáciách v obci <p>Projekt: 1.4.4 Rekonštrukcia ostatných miestnych komunikácií a chodníkov <i>Aktivita:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - obnova poškodeného povrchu komunikácií a chodníkov v obci

	<p>Projekt: 1.4.5 Výstavba 2 odstavných plôch pre automobily pri cintorínoch Aktivity: - vybudovanie priestorov pre parkovanie vozidiel návštevníkov pohrebísk</p> <p>Projekt: 1.4.6 Oprava mosta cez rieku Poprad Aktivity: - realizácia opravných prác na moste</p> <p>Aktivita: 1.4.7 Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci - vybudovanie zastrešených priestorov vrátane terénnych úprav</p> <p>Projekt: 1.4.8 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - Forbasy Aktivity: - vybudovanie samostatného chodníka pre cyklistov, vedúceho mimo cestných ťahov</p> <p>Projekt: 1.4.9 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - V. Ružbachy - Podolíneč Aktivity: - vybudovanie samostatného chodníka pre cyklistov, vedúceho mimo cestných ťahov</p> <p>Projekt: 1.4.10 Výstavba obecnej garáže na uskladnenie náradia a strojov Aktivity: - vybudovanie vhodných priestorov na uskladňovanie zariadení a strojov vo vlastníctve obce</p>
<p>1.5 Zlepšenie technickej vybavenosti obce</p>	<p>Projekt: 1.5.1 Dobudovanie kanalizácie Aktivity: - osadenie kanalizačného potrubia v chýbajúcich častiach obce</p> <p>Projekt: 1.5.2 Vodovod pre novú IBV Aktivity: - osadenie vodovodného potrubia v chýbajúcich častiach obce</p>
<p>1.6 Spolupráca s partnerskými obcami</p>	<p>Aktivita: 1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami</p>

Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania	<p>Aktivita: 2.1.1 Podpora individuálnej bytovej výstavby - realizácia podporných aktivít v rámci výstavby rodinných domov v obci</p> <p>Aktivita: 2.1.2 Aktualizácia ÚPN obce - zabezpečenie územného plánu, reflektujúceho zmenené sociálno-ekonomické podmienky, ako aj aktuálne a budúce potreby obce</p>
2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality	<p>Aktivita: 2.2.1 Rozšírenie kamerového systému - osadenie ďalších bezpečnostných kamier za účelom prevencie protispoločenského správania v obci</p>
2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti	<p>Projekt: 2.3.1 Rekonštrukcia budovy hasičskej zbrojnice Aktivity: - rekonštrukcia strešného pláňa - obnova rozvodov kúrenia - výmena okien, dverí a brány - zateplenie budovy, zníženie energetickej náročnosti na vykurovanie - úprava a vymaľovanie fasády, vykonanie ďalších potrebných úprav</p> <p>Projekt: 2.3.2 Rekonštrukcia kultúrneho domu a revitalizácia príľahlých priestorov Aktivity: - rekonštrukcia strešného pláňa - obnova rozvodov kúrenia a elektroinštalácie - rekonštrukcia kuchynky a sociálnych zariadení - zateplenie budovy, zníženie energetickej náročnosti na vykurovanie - úprava a vymaľovanie fasády, vykonanie ďalších potrebných úprav</p>
2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít	<p>Aktivita: 2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP - spolupráca obce s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri realizácii projektov na úseku aktívnych opatrení trhu práce</p> <p>Aktivita: 2.4.2 Zriadenie registrovaného sociálneho podniku - príprava podnikateľských priestorov na prevádzkovanie podniku, vypracovanie podnikateľského plánu, realizácia podnikateľských aktivít v podniku - zamestnanie (najmä) miestnych uchádzačov o zamestnanie, znevýhodnených na trhu práce</p>

<p>2.5 Skvalitnenie ponuky športového využitia a trávenia voľného času</p>	<p>Projekt: 2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska Aktivity: - vybudovanie športového ihriska na realizáciu viacerých športov</p> <p>Projekt: 2.5.2 Vybudovanie 3 nových detských ihrísk Aktivity: - vybudovanie exteriérových priestorov na realizáciu voľnočasových aktivít - osadenie preliezok, hojdačiek a ďalších prvkov na hranie detí</p>
<p>2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života</p>	<p>Aktivita: 2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies</p>
Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
<p>3.1 Podpora zhodnocovania odpadov</p>	<p>Aktivita: 3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov - zvýšenie efektivity triedeného zberu odpadov - rozšírenie možností zberu tzv. zeleného biologicky rozložiteľného a kuchynského odpadu z domácností - rozširovanie ponuky triedeného zberu o ďalšie druhy odpadov</p> <p>Projekt: 3.1.2 Vybudovanie zberného dvora Aktivity: - výstavba zberného dvora za účelom skvalitnenia nakladania s odpadmi v obci a zlepšovania možností na triedenie jednotlivých druhov odpadov</p> <p>Aktivita: 3.1.3 Skvalitnenie technologického vybavenia obecného kompostoviska - obstaranie potrebných zariadení na prevádzkovanie malej kompostárne (traktor, kontajnery, stroje a príslušenstvo pre nakladanie s BRKO)</p>
<p>3.2 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry</p>	<p>Projekt: 3.2.1 Protipovodňové opatrenia - úprava brehov potokov Rieka a Longrond Aktivity: - vykonanie potrebných úprav na miestnych potokoch v záujme eliminácie ohrozenia životov a majetku</p>
<p>3.3 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity</p>	<p>Aktivita: 3.3.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov - výkon starostlivosti o verejnú zeleň - výsadba novej zelene (okrasná zeleň, kvety, kroviny, stromy...) vo verejných priestoroch</p>

	<p>Aktivita: 3.3.2 <i>Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí</i></p> <ul style="list-style-type: none">- v spolupráci rôznymi subjektmi realizácia rôznych ďalších adaptačných opatrení, ako napr. dažďová záhrada, hmyzí hotel, včelia záhrada, vodná fontána, zelené aprkovisko a pod.
3.4 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE	<p>Aktivita: 3.4.1 <i>Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (ZŠ s MŠ, obecný úrad, kultúrny dom a iné)</i></p> <ul style="list-style-type: none">- osadenie príslušnej techniky na výrobu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

Súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele výsledkov a dopadov pre PHSR obce sú spracované v nasledujúcom formulári. Rozdelené sú do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu – práce, tovary a služby, financované počas realizácie aktivít projektu,
- ukazovatele výsledku – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, príp. služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu – dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov v rámci hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli stanovené spravidla ako nulové v roku 2023, cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2026 a 2030.

Formulár 9 (P2): Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHSR

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	
				2023	2026	2030
Hospodárska oblasť						
Opatrenie 1.1. - Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov						
Výsledok	Podpora podnikateľa	OcÚ	počet / rok	0	3	3
Dopad	Vyššia pridaná hodnota	ŠÚSR	%	0	3	6
Opatrenie 1.2. - Rozvoj digitalizácie						
Výstup	Realizované digitálne riešenia	OcÚ, zamestnávateľa	počet	0	10	20
Dopad	Zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	OcÚ, ŠÚSR	%	0	3	6
Opatrenie 1.3. - Skvalitňovanie turistickej infraštruktúry						
Výstup	Vybudované náučné chodníky	OcÚ	počet	0	0	1
Výstup	Vybudované rozhľadne	OcÚ	počet	0	0	1
Výstup	Vybudovaný rekreačný objekt	Urbár, OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Vybudované campiny	Urbár, OcÚ	objekt	0	0	1
Výsledok	Zrekonštruované multifunkčné budovy	OcÚ	objekt	0	1	1

Opatrenie 1.4. - Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry						
Výstup	Nová komunikácia N. Ružbachy - Forbasy	OcÚ	m	0	2300	2300
Výstup	Nová komunikácia N. Ružbachy - Ružbašská Miľava	OcÚ	m	0	0	2200
Výstup	Zriadené prechody pre chodcov	OcÚ	počet	0	3	3
Výstup	Zrekonštruované miestne komunikácie	OcÚ	m	0	200	200
Výstup	Nové parkovacie miesta pri cintorínoch	OcÚ	počet	0	10	10
Výstup	Zrekonštruovaný most	OcÚ	objekt	0	0	1
Výstup	Zrekonštruované autobusové zastávky	OcÚ	počet	0	6	6
Výstup	Nový cyklistický chodník do Forbás	OcÚ	m	0	2200	2200
Výstup	Nový cyklistický chodník do V. Ružbách	OcÚ	m	0	0	1200
Výstup	Vybudovaná garáž	OcÚ	objekt	0	1	1
Opatrenie 1.5. - Zlepšenie technickej vybavenosti obce						
Výsledok	Dobudovaná kanalizačná sieť	OcÚ	súbor	0	1	1
Výsledok	Dobudovaná vodovodná sieť	OcÚ	súbor	0	1	1
Opatrenie 1.6. - Spolupráca s partnerskými obcami						
Výsledok	Podporené partnerské projekty	OcÚ	počet	0	3	5
Sociálna oblasť						
Opatrenie 2.1. - Tvorba možností pre rozvoj bývania						
Dopad	Pripravené stavebné pozemky	OcÚ	počet	0	5	10
Dopad	Aktualizovaný územný plán	OcÚ	súbor	0	1	1
Opatrenie 2.2. - Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality						
Výstup	Nové kamery monitorujúce verejné priestory	OcÚ	počet	0	3	3
Výsledok	Nižší počet priestupkov	OcÚ, Polícia	%	0	10	10
Opatrenie 2.3. - Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti						
Výstup	Zrekonštr. budova hasičskej zbrojnice	OcÚ	objekt	0	0	1
Výstup	Zrekonštr. budova kultúrneho domu	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Znížená spotreba energie na vykurovanie	OcÚ	%	0	30	30
Opatrenie 2.4. - Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít						
Výsledok	Osoby zamestnané cez projekty AOTP	OcÚ	počet	0	5	5
Výsledok	Osoby zamestnané v soc. podniku	OcÚ	počet	0	10	10
Opatrenie 2.5. - Skvalitnenie ponuky športového využitia a trávenia voľného času						
Výstup	Vybudované multifunkčné ihrisko	OcÚ	objekt	0	1	1

Výstup	Vybudované detské ihriská	OcÚ	objekt	0	3	3
Opatrenie 2.6. - Podpora spoločenského a kultúrneho života						
Výsledok	Zrealizované kultúrne a športové podujatia	OcÚ	počet/rok	0	10	10
Výsledok	Podporené subjekty	OcÚ	počet/rok	0	2	2
Environmentálna oblasť						
Opatrenie 3.1. - Podpora zhodnocovania odpadov						
Výsledok	Skvalitnený systém zberu odpadov	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výstup	Vybudovaný zberný dvor	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Obstarané zariadenia na prevádzkovanie kompostárne	OcÚ	súbor	0	1	1
Dopad	Vyššia úroveň vytriedenia odpadov (o koľko)	OcÚ	%	0	15	25
Opatrenie 3.2. - Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry						
Výstup	Zrealizované protipovodňové opatrenia	OcÚ	súbor aktivít	0	0	1
Opatrenie 3.3. - Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity						
Výsledok	Udržiavaná verejná zeleň, rozšírená o nové plochy	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výsledok	Realizované ďalšie adaptačné opatrenia	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Opatrenie 3.4. - Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE						
Výsledok	Podiel spotreby energie z OZE na celkovej spotrebe energie vo verejných budovách	OcÚ	%	0	30	70

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

Súhrnný prehľad všetkých projektových zámerov a aktivít na nasledujúce obdobie poskytuje Formulár P3.

Formulár 10 (P3): Súhrnný prehľad projektových zámerov obce

P. č.	Typ zámeru	Klasifikácia stavby	Zameranie projektu (názov vystihujúci zámer)	Oblasť, na ktorú je projektový zámer orientovaný		Ukazovatele výstupov		Stav pripravenosti projektového zámeru		Predpokladaný termín realizácie (od - do)	Predpokladané náklady (tis. eur)	Priorita zámeru		Spolupráca s partnerom pri realizácii	Realizácia projektu je viazaná na podmienku
				Oblasť	Kategória	Ukazovateľ / jednotka	Plánovaná hodnota	Stav	Iné - doplně			Priorita	Iné - doplně		
1	4	5	6	8	8a	9	9a	10	10a	11	12	13	13a	14	15
1	Neinvestičný		Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	Zamestnanosť		podpora podnikateľa / počet	3		-	2023-2030	3,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
2	Neinvestičný		Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov			vyššia pridaná hodnota o / %	6		-	2023-2030	2,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
3	Neinvestičný		Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby	Zamestnanosť		realizované digitálne riešenia / počet	20		-	2023-2030	4,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A

4	Neinvestičný		Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce	Zamestnanosť		zvýšená zamestnanosť o / %	6		-	2023-2030	2,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
5	Investičný	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	Výstavba náučného chodníka s informačnými tabuľkami	Cestovný ruch	Agroturistika	vybud. náučný chodník / počet	1	V štádiu úvah	-	2026	30,00 €	Zámer je v súčasnosti len v polohe úvah	-	N	N/A
6	Investičný	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	Zámoček - rozhľadňa na mieste bývalého dreveného hrádiska	Cestovný ruch	Agroturistika	vybud. rozhľadne / počet	1	V štádiu úvah	-	2026	30,00 €	Zámer je v súčasnosti len v polohe úvah	-	N	N/A
7	Investičný	1211 - Hotelové budovy	Výstavba viacúčelovej chaty pri VVN	Cestovný ruch	Ubytovanie	vybud. chata / objekt	1	Pripravené povolenia, stanoviská	-	2024	600,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
8	Investičný	1212 - Ostatné ubytovacie zariadenia na krátkodobé pobyty	Camping - zázemie pre rybárov a vodákov	Cestovný ruch	Ubytovanie	vybud. campingu / objekt	1	V štádiu úvah	-	2025	150,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
9	Investičný	1274 - Ostatné budovy, i.n.	Rekonštrukcia starej školy na multifunkčnú budovu	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	zrekonštr. budovy / počet	1	V štádiu úvah	-	2024	350,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
10	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba komunikácie N. Ružbachy - Forbasy	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka vybud. asfalt. povrchu / m	2300	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2024	350,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

11	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba komunikácie N. Ružbachy - Ružbašská Miľava okolo rieky Poprad	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka vybud. asfalt. povrchu / m	2200	V štádiu úvah	-	2027	450,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
12	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	vybud. prechody / počet	3	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2024	5,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	A	N/A
13	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia ostatných miestnych komunikácií a chodníkov	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	zrekonštr. komunikácie / súbor	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2025	50,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
14	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba 2 odstavných plôch pre automobily pri cintorínoch	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	nové miesta pre parkovanie / počet	10	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023	20,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
15	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Oprava mosta cez rieku Poprad	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	zrekonštr. most / objekt	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2025	60,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
16	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	novovo vybudované prístrešky / počet	6	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023	20,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
17	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - Forbasy	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	nový chodník / m	2200	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	450,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

18	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - V. Ružbachy - Podolíneč	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	nový chodník / m	1200	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2025	300,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
19	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba obecnej garáže na uskladnenie náradia a strojov	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	nové priestory / objekt	1	V štádiu úvah	-	2023	20,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
20	Investičný	2223 - Miestne kanalizácie	Dobudovanie kanalizácie	Technická infraštruktúra	Kanalizácia, čistiareň odpadových vôd	dobudovaná kanalizačná sieť / súbor	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023-2025	1 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
21	Investičný	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	Vodovod pre novú IBV	Technická infraštruktúra	Rozvody elektriny, vody a plynu	dobudovaná vodovodná sieť / súbor	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	20,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
22	Neinvestičný		Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce			podporené partnerské projekty	3		-	2023-2030	6,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	A	N/A
23	Investičný		Podpora individuálnej bytovej výstavby	Sociálna infraštruktúra	Bývanie			Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023-2030	50,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A

24	Neinvestičný		Aktualizácia ÚPN obce					Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023	5,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
25	Investičný	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	Rozšírenie kamerového systému	Sociálna infraštruktúra	Bezpečnosť	nové kamery / počet	3	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	4,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
26	Investičný	1274 - Ostatné budovy, i.n.	Rekonštrukcia budovy hasičskej zbrojnice	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	zrekonštr. budova / objekt	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2025	50,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
27	Investičný	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	Rekonštrukcia kultúrneho domu a revitalizácia príľahlých priestorov	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	zrekonštr. KD a exteriér / súbor aktivít	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023	250,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
28	Neinvestičný		V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP	Zamestnanosť		Zamestnané osoby / počet	5	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023-2030	10,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
29	Investičný		Zriadenie registrovaného sociálneho podniku	Zamestnanosť	Sociálny podnik	zamestnaní UoZ / počet	10	V štádiu úvah	-	2023	25,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
30	Investičný	2411 - Športové ihriská	Výstavba multifunkčného ihriska	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas	nové športové zariadenie / počet	1	V štádiu úvah	-	2023	40,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

31	Investičný	2411 - Športové ihriská	Vybudovanie 3 nových detských ihrísk	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas	nové voľnočasové zariadenia / počet	3	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2023	20,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
32	Neinvestičný		Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies			podporené subjekty za rok / počet	2		-	2023-2030	40,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
33	Neinvestičný		Skvalitnenie systému zberu odpadov	Životné prostredie	Zhodnocovanie odpadu	skvalitnený systém triedeného zberu / súbor aktivít	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	3,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
34	Investičný	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	Výstavba zberného dvora	Životné prostredie	Zhodnocovanie odpadu	vybudované zberné dvory / počet	1	V štádiu úvah	-	2023-2024	200,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
35	Investičný	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	Skvalitnenie technologického vybavenia obecného kompostoviska	Životné prostredie	Zhodnocovanie odpadu	vybudované kompostárne / počet	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024	50,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
36	Investičný	2152 - Priehrady	Protipovodňové opatrenia - úprava brehov potokov Rieka a Longrond	Životné prostredie	Prevenia pred prírodnými nešťastiami	realizované protipovodňové opatrenia / súbor aktivít	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2025	60,00 €	Zámer je v súčasnosti len v polohe úvah	-	N	N/A
37	Neinvestičný		Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov	Životné prostredie	Verejná zeleň	realizované adaptačné opatrenia / súbor aktivít	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2024-2030	80,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
38	Neinvestičný		Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie	Životné prostredie	Verejná zeleň	realizované adaptačné opatrenia / súbor aktivít	1	Zámer je pokračovaním už realizovaného projektu	-	2025-2028	100,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A

			biodiverzity v sídelnom prostredí												
39	Inv esti čný		Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (ZŠ s MŠ, obecný úrad, kultúrny dom a iné)	Životné prostredie	Obnoviteľné zdroje energie	podiel spotreby energie z OZE na celkovej spotrebe energie / %	70	Zámer je pokračováni m už realizované ho projektu	-	2023-2027	200,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

D-Realizačná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností/projektov/aktivít súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektov a aktivít. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladané zdroje financovania.

Formulár 11 (R1): Akčný plán

Opatrenie, projekt/aktivita	Termín	Zodpovedný	Financovanie (tis. eur)
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
PRIORITA: PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE, SLUŽBY A CESTOVNÝ RUCH			
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	od 2023 priebežne	obec	3,00
Aktivita: 1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov	od 2023 priebežne	obec, firmy	2,00
1.2 Rozvoj digitalizácie			
Aktivita: 1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby	od 2023 priebežne	obec, firmy	4,00
Aktivita: 1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce	od 2023 priebežne	obec	2,00
1.3 Skvalitňovanie turistickej infraštruktúry			
Projekt: 1.3.1 Výstavba náučného chodníka s informačnými tabuľami	2026	obec	30,00
Projekt: 1.3.2 Zámoček – rozhľadňa na mieste bývalého dreveného hradiska	2026	obec	30,00
Projekt: 1.3.3 Výstavba viacúčelovej chaty pri VVN	2024	obec, Pozemkové spoločenstvo N. Ružbachy	600,00
Projekt: 1.3.4 Camping – zázemie pre rybárov a vodákov	2025	obec, Pozemkové spoločenstvo N. Ružbachy	150,00
Projekt: 1.3.5 Rekonštrukcia starej školy na multifunkčnú budovu	2024	obec	350,00

PRIORITA: MOBILITA			
1.4 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
Projekt: 1.4.1 Výstavba komunikácie N. Ružbachy - Forbasy	2024	obec	350,00
Projekt: 1.4.2 Výstavba komunikácie N. Ružbachy - Ružbašská Miľava okolo rieky Poprad	2027	obec	450,00
Projekt: 1.4.3 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci	2024	obec	5,00
Projekt: 1.4.4 Rekonštrukcia ostatných miestnych komunikácií a chodníkov	2025	obec	50,00
Projekt: 1.4.5 Výstavba 2 odstavných plôch pre automobily pri cintorínoch	2023	obec	20,00
Projekt: 1.4.6 Oprava mosta cez rieku Poprad	2025	obec, vlastník mosta	60,00
Aktivita: 1.4.7 Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci	2023	obec	20,00
Projekt: 1.4.8 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - Forbasy	2024	obec	450,00
Projekt: 1.4.9 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - V. Ružbachy - Podolíneč	2025	obec	300,00
Projekt: 1.4.10 Výstavba obecnej garáže na uskladnenie náradia a strojov	2023	obec	20,00
PRIORITA: TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA			
1.5 Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Projekt: 1.5.1 Dobudovanie kanalizácie	2023-2025	obec	1 000,00
Projekt: 1.5.2 Vodovod pre novú IBV	2024	obec	20,00
PRIORITA: PARTNERSKÁ A CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA			
1.6 Spolupráca s partnerskými obcami			
Aktivita: 1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce	od 2023 priebežne	obec	6,00
SOCIÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: BÝVANIE			
2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania			
Aktivita: 2.1.1 Podpora individuálnej bytovej výstavby	2023-2030	obec	50,00
Aktivita: 2.1.2 Aktualizácia ÚPN obce	2023	obec	5,00
PRIORITA: VEREJNÉ PRIESTORY A BEZPEČNOSŤ			
2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov vrátane prevencie kriminality			
Aktivita: 2.2.1 Rozšírenie kamerového systému	2024	obec	4,00
PRIORITA: SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA, OBČIANSKA VYBAVENOSŤ			
2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti			
Projekt: 2.3.1 Rekonštrukcia budovy hasičskej zbrojnice	2025	obec	50,00
Projekt: 2.3.2 Rekonštrukcia kultúrneho domu a revitalizácia príľahlých priestorov	2023	obec	250,00
2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít			
Aktivita: 2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP	od 2021 priebežne	obec, UPSVaR	10,00

Aktivita: 2.4.2 Zriadenie registrovaného sociálneho podniku	2023	obec	20,00
PRIORITA: ŠKOLSTVO, KULTÚRA, ŠPORT A VOLNÝ ČAS			
2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času			
Projekt: 2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska	2023	obec	40,00
Aktivita: 2.5.2 Vybudovanie 3 nových detských ihrísk	2023	obec	20,00
2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Aktivita: 2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies	od 2023 priebežne	obec	40,00
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
3.1 Podpora triedenia a zhodnocovania odpadov			
Aktivita: 3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov	2024	obec	3,00
Projekt: 3.1.2 Výstavba zberného dvora	2023-2024	obec	200,00
Aktivita: 3.1.3 Skvalitnenie technologického vybavenia obecného kompostoviska	2024	obec	50,00
PRIORITA: ADAPTÁCIA NA ZMENU KLÍMY, ZNIŽOVANIE PRODUKCIE CO₂			
3.2 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry			
Projekt: 3.2.1 Protipovodňové opatrenia - úprava brehov potokov Rieka a Longrond	2025	obec	60,00
Opatrenie 3.3: Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity			
Aktivita: 3.3.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov	2024-2030	obec	80,00
Aktivita: 3.3.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí	2025-2028	obec	100,00
Opatrenie 3.4: Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE			
Aktivita: 3.4.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (ZŠ s MŠ, obecný úrad, kultúrny dom a iné)	2023-2027	obec, škola	200,00

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektov a aktivít si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto projekty/aktivity uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projekty/aktivity bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PHSR je **Riadiacim orgánom** na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu **Monitorovacieho výboru**. **Orgánom auditu** je hlavný kontrolór a príslušná komisia OcZ, ak je zriadená. Funkciu **Platobného orgánu** vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu **Sprostredkovateľského orgánu**. PHSR ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo (Inštitút priestorového plánovania, 2016).

Administratívne zabezpečenie realizácie tohto programu je teda nevyhnutnou podmienkou jeho plnenia. Realizácia si však bude vyžadovať pravidelnú systematickú prácu. Z tohto dôvodu sa odporúča zriadiť pri obecnom zastupiteľstve komisiu strategického rozvoja. Táto komisia by vystupovala ako poradný orgán, ktorého úlohou by bolo vypracovať a posúdiť Správu o realizácii PHSR, stav finančného čerpania prostriedkov, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHSR a zúčastňovať sa dôležitých stretnutí, týkajúcich sa rozvoja obce. V prípade potreby by táto komisia mala za úlohu prehodnotiť plán na ďalšie obdobie, eventuálne doplniť úlohy a opatrenia, ktoré neboli uvedené v tomto programe a pod.

Samospráva tak bude raz ročne získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Ako už bolo spomenuté vyššie, samospráva bude raz ročne (do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu, kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Tento proces bude vychádzať z údajov uvedených vo Formulári P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zriadenej komisie strategického rozvoja, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Formulár 12 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR počas jeho platnosti 2023 - 2030		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2026	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2026	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2023-2030	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

E-Finančná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektoch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektu. Navyše, táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projekty/aktivity sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a aktivít uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny - AOTP),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- Svetová banka,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Formulár 13 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia

Oblasť	rok								Spolu (tis. €)
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Hospodárska	261,70	2 278,10	861,80	62,20	452,10	1,90	1,90	2,30	3 922,00
Sociálna	352,00	16,00	62,00	12,00	13,00	14,00	13,00	12,00	494,00
Environmentálna	130,00	233,00	130,00	80,00	80,00	20,00	10,00	10,00	693,00
SPOLU (tis. €)	743,70	2 527,10	1 053,80	154,20	545,10	35,90	24,90	24,30	5 109,00

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Financovanie jednotlivých projektov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa tak bude opierať o zdroje obce, o národné zdroje, o zdroje z EŠIF, VÚC, o súkromné a ďalšie zdroje.

Intervenčná matica predstavuje odhad objemu potrebných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámerov. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie a vychádzať bude najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár 14 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (tis. eur)								
Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje	Iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu		
Opatrenie 1.1	5,00				5,00	5,00		
Opatrenie 1.2	6,00		3,00		3,00	6,00		
Opatrenie 1.3	1 160,00	776,00	56,00		28,00	860,00	100,00	200,00
Opatrenie 1.4	1 725,00	1 360,00	240,00		125,00	1 725,00		
Opatrenie 1.5	1 020,00	867,00	102,00		51,00	1 020,00		
Opatrenie 1.6	6,00			3,00	3,00	6,00		
Opatrenie 2.1	55,00		32,00		3,00	35,00	20,00	
Opatrenie 2.2	4,00		3,80		0,20	4,00		
Opatrenie 2.3	300,00	212,50	72,50		15,00	300,00		
Opatrenie 2.4	35,00	10,00	10,00		15,00	35,00		
Opatrenie 2.5	60,00		30,00		25,00	55,00	5,00	
Opatrenie 2.6	40,00			10,00	30,00	40,00		
Opatrenie 3.1	253,00	212,50	25,00		12,50	250,00	3,00	
Opatrenie 3.2	60,00	51,00	6,00		3,00	60,00		
Opatrenie 3.3	180,00	153,00	18,00		9,00	180,00		
Opatrenie 3.4	200,00	170,00	20,00		10,00	200,00		
SPOLU	5 109,00	3 812,00	618,30	13,00	337,70	4 781,00	128,00	200,00

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Finančný rámec na realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia, projekty a aktivity PHSR na celé jeho obdobie. Obsahuje podrobné členenie predpokladaných finančných zdrojov, potrebných na realizáciu jednotlivých projektov.

Formulár 15 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Číslo opatrenia	Kód a názov projektu/aktivity	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ-výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu (tis. eur)	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
				rok			a=b+e+f+g+h	b=c+d				
I. Hospodárska politika					3 922,00 €	3 622,00 €	1 476,00 €	2 146,00 €	300,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 1.1	1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2023-2030	3,00 €	3,00 €	3,00 €					
	1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2023-2030	2,00 €	2,00 €	2,00 €					
Opat. 1.2	1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2023-2030	4,00 €	4,00 €	4,00 €					
	1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce		zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	2023-2030	2,00 €	2,00 €	2,00 €					

Opat. 1.3	1.3.1 Výstavba náučného chodníka s informačnými tabuľami	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	zvýšený počet turistov v obci	2026	30,00 €	30,00 €	4,50 €	25,50 €				
	1.3.2 Zámoček - rozhľadňa na mieste bývalého dreveného hradiska	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	zvýšený počet turistov v obci	2026	30,00 €	30,00 €	4,50 €	25,50 €				
	1.3.3 Výstavba viacúčelovej chaty pri VVN	1211 - Hotelové budovy	vybudované reakreačné a ubytovacie kapacity	2024	600,00 €	300,00 €		300,00 €	300,00 €			
	1.3.4 Camping - zázemie pre rybárov a vodákov	1212 - Ostatné ubytovacie zariadenia na krátkodobé pobyty	vybudovaná infraštruktúra pre vodákov	2025	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
	1.3.5 Rekonštrukcia starej školy na multifunkčnú budovu	1274 - Ostatné budovy, i.n.	zrekonštruovaná, plne využívaná budova	2024	350,00 €	350,00 €	52,50 €	297,50 €				
Opat. 1.4	1.4.1 Výstavba komunikácie N. Ružbachy - Forbasy	2112 - Miestne komunikácie	zvýšený počet turistov v obci	2024	350,00 €	350,00 €	52,50 €	297,50 €				
	1.4.2 Výstavba komunikácie N. Ružbachy - Ružbašská Mlŕava okolo rieky Poprad	2112 - Miestne komunikácie	zvýšený počet turistov v obci; vybudované prepojenie častí obce	2027	450,00 €	450,00 €	67,50 €	382,50 €				

1.4.3 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť chodcov	2024	5,00 €	5,00 €	5,00 €						
1.4.4 Rekonštrukcia ostatných miestnych komunikácií a chodníkov	2112 - Miestne komunikácie	zabezpečený kvalitný prístup k bytom; zvýšená bezpečnosť chodcov	2025	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €					
1.4.5 Výstavba 2 odstavňových plôch pre automobily pri cintorínoch	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť cestnej premávky	2023	20,00 €	20,00 €	20,00 €						
1.4.6 Oprava mosta cez rieku Poprad	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť vozidiel, cyklistov a chodcov	2025	60,00 €	60,00 €	60,00 €						
1.4.7 Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci	2112 - Miestne komunikácie	zvýšený komfort a bezpečnosť ľudí pri čakaní na autobusový spoj	2023	20,00 €	20,00 €	10,00 €	10,00 €					
1.4.8 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - Forbasy	2112 - Miestne komunikácie	vyšší počet športujúcich osôb; zvýšená bezpečnosť cyklistov	2024	450,00 €	450,00 €	67,50 €	382,50 €					
1.4.9 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - V. Ružbachy - Podolíneč	2112 - Miestne komunikácie	vyšší počet športujúcich osôb; zvýšená bezpečnosť cyklistov	2025	300,00 €	300,00 €	45,00 €	255,00 €					

	1.4.10 Výstavba obecnej garáže na uskladnenie náradia a strojov	2112 - Miestne komunikácie	kvalitne a bezpečne uskladnené zariadenia	2023	20,00 €	20,00 €	20,00 €						
Opat. 1.5	1.5.1 Dobudovanie kanalizácie	2223 - Miestne kanalizácie	dobudovaná kanalizačná sieť v obci; čistejšie životné prostredie; lepšie zdravie obyvateľov	2023-2025	1 000,00 €	1 000,00 €	1 000,00 €						
	1.5.2 Vodovod pre novú IBV	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	dobudovaná vodovodná sieť v obci; lepšie zdravie obyvateľov	2024	20,00 €	20,00 €	20,00 €						
Opat. 1.6	1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce		3 podporené partnerské projekty	2023-2030	6,00 €	6,00 €	6,00 €						
II. Sociálna politika					494,00 €	469,00 €	256,50 €	212,50 €	25,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	
Opat. 2.1	2.1.1 Podpora individuálnej bytovej výstavby		nová lokalita pripravená na výstavbu RD	2023-2030	50,00 €	30,00 €	30,00 €		20,00 €				
	2.1.2 Aktualizácia ÚPN obce		územný plán reflektujúci aktuálne a budúce potreby obce	2023	5,00 €	5,00 €	5,00 €						
Opat. 2.2	2.2.1 Rozšírenie kamerového systému	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	3 nové kamery	2024	4,00 €	4,00 €	4,00 €						

Opat. 2.3	2.3.1 Rekonštrukcia budovy hasičskej zbrojnice	1274 - Ostatné budovy, i.n.	znižená spotreba energie na vykurovanie	2025	50,00 €	50,00 €	50,00 €					
	2.3.2 Rekonštrukcia kultúrneho domu a revitalizácia príľahých priestorov	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	znižená spotreba energie na vykurovanie	2023	250,00 €	250,00 €	37,50 €	212,50 €				
Opat. 2.4	2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP		5 zamestnaných osôb	2023-2030	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
	2.4.2 Zriadenie registrovaného sociálneho podniku		10 zamestnaných osôb	2023	25,00 €	25,00 €	25,00 €					
Opat. 2.5	2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska	2411 - Športové ihriská	verejnosť realizujúca športové aktivity	2023	40,00 €	40,00 €	40,00 €					
	2.5.2 Vybudovanie 3 nových detských ihrísk	2411 - Športové ihriská	verejnosť realizujúca voľnočasové aktivity	2023	20,00 €	15,00 €	15,00 €	5,00 €				
Opat. 2.6	2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies		kultúrne a športové podujatia konané na území obce	2023-2030	40,00 €	40,00 €	40,00 €					
III. Environmentálna politika					693,00 €	693,00 €	319,00 €	374,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Opat. 3.1	3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov		skvalitnený systém triedeného zberu, vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2024	3,00 €	3,00 €	3,00 €					
	3.1.2 Výstavba zberného dvora	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2023-2024	200,00 €	200,00 €	200,00 €					
	3.1.3 Skvalitnenie technologického vybavenia obecného kompostoviska	2421 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2024	50,00 €	50,00 €	50,00 €					
Opat. 3.2	3.2.1 Protipovodňové opatrenia - úprava brehov potokov Rieka a Longrond	2152 - Priehrady	žiadne škody na majetku v dôsledku povodní	2025	60,00 €	60,00 €	9,00 €	51,00 €				
Opat. 3.3	3.3.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov		kvalitnejšie ŽP	2024-2030	80,00 €	80,00 €	12,00 €	68,00 €				
	3.3.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí		kvalitnejšie ŽP	2025-2028	100,00 €	100,00 €	15,00 €	85,00 €				
Opat. 3.4	3.4.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (ZŠ s MŠ, obecný úrad, kultúrny dom a iné)		nižšia produkcia CO ₂	2023-2027	200,00 €	200,00 €	30,00 €	170,00 €				
Celkom					5 109,00 €	4 784,00 €	2 051,50 €	2 732,50 €	325,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

System hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zámerov obecným zastupiteľstvom. Pri výbere projektov/aktivít bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam či už z legislatívneho hľadiska alebo vo vzťahu k rozvoju obce.

Nasledujúca hodnotiacia tabuľka pre výber projektov/aktivít je upravená pre potreby obce. Najvyššiu prioritu (úroveň dôležitosti) majú projekty/aktivity, ktorých realizácia vyplýva priamo z legislatívy a projekty/aktivity, ktoré budú riešiť výrazne naliehavú havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Kategória s vysokou prioritou zahŕňa projekty/aktivity s oporou vo VZN obce, projekty/aktivity Miestnej akčnej skupiny, oblastnej organizácie cestovného ruchu, projekty/aktivity s vydaným právoplatným stavebným povolením (príp. aj projekty/aktivity s ukončeným procesom verejného obstarávania), projekty/aktivity, na ktoré sa majú získať zdroje z EŠIF a/alebo ich realizácia je zároveň nutná pre rozvoj obce a projekty/aktivity, ktoré majú vysokú podporu u obyvateľstva. Kategória so strednou úrovňou dôležitosti obsahuje tie projekty/aktivity, ktoré majú možnosť byť spolufinancované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a/alebo ich realizácia je zároveň vhodná pre rozvoj obce. Kategóriu 4 a 5 predstavujú projekty/aktivity nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez spracovania prvotných analýz, projektovej dokumentácie, stavebného povolenia a pod.).

Formulár 16 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projekt/Aktivita
1	Najvyššia	a) projekty vyplývajúce zo zákona alebo legislatívy EÚ b) projekty riešiacie havarijnú alebo mimoriadnu situáciu	1.5.1; 2.1.2;
2	Vysoká	a) projekty s oporou vo VZN obce b) projekty s právoplatným stavebným povolením c) projekty MAS d) projekty OOCR e) projekty miestnych rozvojových organizácií f) projekty s vysokou podporou obyvateľov g) projekty s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.3.1; 1.3.2; 1.3.3; 1.3.4; 1.3.5; 1.4.1; 1.4.2; 1.4.3; 1.4.6; 1.4.8; 1.4.9; 1.5.2; 2.3.1; 2.4.2; 2.6.1; 3.1.1; 3.1.2; 3.1.3; 3.2.1; 3.3.1; 3.3.2; 3.3.3;
3	Stredná	projekty s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.1.2; 1.2.1; 1.2.2; 1.4.4; 1.4.5; 1.4.7; 1.4.10; 1.6.1; 2.1.1; 2.2.1; 2.3.2; 2.4.1; 2.5.1; 2.5.2;
4	Nízka	projekty v štádiu zámerov / úvah	1.1.1;
5	Najnižšia	ostatné	

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Záver

Formulár 17 (Z1): Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	<p><u>Názov dokumentu:</u> Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030</p> <p><u>Štruktúra dokumentu:</u> dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, podľa Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, vydanéj Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, január 2020, Metodiky na spracovanie Programu rozvoja obce, vydanéj Inštitútom priestorového plánovania, september 2016 a podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanéj Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015.</p>
Spracovanie	<p><u>Forma a obdobie spracovania:</u> spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve s externým odborníkom, ktorý koordinoval proces tvorby dokumentu a zabezpečoval dodržiavanie metodických postupov. Dokument bol spracovaný vo februári 2023.</p> <p><u>Riadiaci tím:</u> riadiaci tím pozostával z 2 členov a v procese spracovania mal 2 pracovné zasadania.</p> <p><u>Účasť verejnosti a komunikácia s ňou:</u> verejnosť participovala na procese spracovania PHSR prostredníctvom prieskumu názorov.</p> <p><u>Autor dokumentu:</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD.; www.dokumentypreobce.sk</p> <p><u>Náklady na spracovanie:</u> z rozpočtu obce.</p>
Prerokovanie	<p><u>Prerokovanie v orgánoch samosprávy dňa:</u> 02.03.2023.</p>
Schválenie	<p><u>Návrh na uznesenie zastupiteľstva:</u> „Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Ružbachy na roky 2023-2030“.</p>

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Prílohy

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska (www.beiss.sk)

Halás, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2008, Vol. 44, No. 2

Chalupecký, I., Matava, F. (2002): *Nižné Ružbachy*. Košice: Oriens, 2002. ISBN 80-88828-25-2

Inštitút priestorového plánovania (2016): *Stručná metodika spracovania Programu rozvoja obce a Spoločného programu rozvoja obcí*. Bratislava: september 2016.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001

Korec, P. (2005): *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989-2004*. Bratislava: Geografika, 2005. ISBN 80-969338-0-9, 227 s.

MDVRR (2015): *Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.

PHRSR Prešovského samosprávneho kraja 2021-2030

Povodňová dokumentácia obce Nižné Ružbachy

Program rozvoja vidieka 2014-2020

Register pozemkových spoločností

Register účtovných závierok

Súvaha obce Nižné Ružbachy k 31.12.2020

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): *Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja*. Bratislava: január 2020.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Územný plán obce Nižné Ružbachy

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030

Výkaz ziskov a strát obce Nižné Ružbachy k 31.12.2020

Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.

Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk

datacube.statistics.sk

datacube.statistics.sk/SODB/

<http://cp.atlas.sk>

<http://uzemia.enviroportal.sk>

<https://gis.nlcsk.org/islhp/#lesnictvo>

statdat.statistics.sk

www.beiss.sk

www.cdb.sk

www.ives.minv.sk/heraldreg

www.maps.google.com

www.minv.sk

www.nizneruzbachy.sk

www.orsr.sk

www.pamiatky.sk

www.registeruz.sk

www.statistics.sk

www.zrsr.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	NFP	Nenávratný finančný príspevok
b.j.	Bytové jednotky	NN	Nízke napätie
BRKO	Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	NPR	Národná prírodná rezervácia
CDB	Cestná databanka	OcÚ	Obecný úrad
CLLD	Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)	o. i.	Okrem iného
CR	Cestovný ruch	OOOR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
ČOV	Čistička odpadových vôd	PA	Povodňová aktivita
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor	PP	Prírodná pamiatka
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	PR	Prírodná rezervácia
EIB	Európska investičná banka	PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	PSK	Prešovský samosprávny kraj
ha	Hektár	SHR	Samostatne hospodáriaci roľníci
IBV	Individuálna bytová výstavba	SPR	Strategicko-plánovací región
IUI	Integrovaná územná investícia	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
KZAM	Klasifikácia zamestnaní	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
MAS	Miestna akčná skupina	ÚSES	Územný systém ekologickej stability
MOK	Maloobjemový kontajner	TTP	Trvalé trávne porasty
MRK	Marginalizované rómske komunity	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
MSP	Malí a strední podnikatelia	VÚC	Vyšší územný celok
MŽP	Ministerstvo životného prostredia	VZN	Všeobecne záväzné nariadenie

Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky

Obec si v tomto PHSR naplánovala realizovať viacero projektov/aktivít. Niektoré z naplánovaných projektov/aktivít sú pomerne jednoduché, nevyžadujú si veľké finančné, materiálne, príp. personálne úsilie. Na druhej strane, iné projekty si zo svojej povahy budú vyžadovať množstvo úsilia, času, schopností a financií. Akčný plán na daný rozpočtový rok predstavuje zhrnutie projektových zámerov a aktivít obce, ktoré sa plánujú realizovať v roku 2023 a výhľadovo aj v rokoch 2024 a 2025. Zložitejšie projekty/aktivity sú v tomto Akčnom pláne rozpracované formou Formuláru na prípravu projektov.

2023

- **1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci**
 Cieľ aktivity: Podporovať miestnych podnikateľov
 Termín realizácie: od 2023 každoročne
 Predpokladané náklady: 3 000,- eur
- **1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov**
 Cieľ aktivity: Podporovať miestnych podnikateľov
 Termín realizácie: od 2023 každoročne
 Predpokladané náklady: 2 000,- eur
- **1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby**
 Cieľ aktivity: Podporiť transformáciu hospodárstva
 Termín realizácie: od 2023 každoročne
 Predpokladané náklady: 4 000,- eur
- **1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce**
 Cieľ aktivity: Zlepšiť zručnosti obyvateľov v používaní moderných technológií
 Termín realizácie: od 2023 každoročne
 Predpokladané náklady: 2 000,- eur
- **1.4.7 Rekonštrukcia autobusových zastávok v obci**
 Cieľ aktivity: Zabezpečiť príslušný komfort všetkým obyvateľom čakajúcim na autobusové spojenie
 Termín realizácie: 2023
 Predpokladané náklady: 20 000,- eur
- **1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce**
 Cieľ aktivity: Rozvíjať partnerskú a cezhraničnú spoluprácu
 Termín realizácie: od 2023 každoročne
 Predpokladané náklady: 6 000,- eur
- **2.1.1 Podpora individuálnej bytovej výstavby**
 Cieľ aktivity: Vytvoriť podmienky pre zvyšovanie počtu obyvateľov obce
 Termín realizácie: od 2023 každoročne
 Predpokladané náklady: 50 000,- eur

- 2.1.2 Aktualizácia ÚPN obce**
 Cieľ aktivity: Zabezpečiť kvalitné miestne legislatívne podmienky pre komplexný rozvoj obce
 Termín realizácie: 2023
 Predpokladané náklady: 5 000,- eur
- 2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP**
 Cieľ aktivity: Zvýšiť zamestnanosť miestnych obyvateľov znevýhodnených na trhu práce
 Termín realizácie: od 2023 každoročne
 Predpokladané náklady: 10 000,- eur
- 2.4.2 Zriadenie registrovaného sociálneho podniku**
 Cieľ aktivity: Zlepšiť sociálne podmienky miestnych obyvateľov a rozvíjať miestnu hospodársku základňu
 Termín realizácie: 2023
 Predpokladané náklady: 15 000,- eur
- 2.5.3 Vybudovanie 3 nových detských ihrísk**
 Cieľ aktivity: Podporovať rodinnú politiku vytvorením vhodných podmienok pre realizáciu voľnočasových aktivít rodín s deťmi
 Termín realizácie: 2023
 Predpokladané náklady: 20 000,- eur
- 2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies**
 Cieľ aktivity: Podporovať kultúrny a športový život v obci
 Termín realizácie: od 2023 každoročne
 Predpokladané náklady: 40 000,- eur
- 3.4.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov (ZŠ s MŠ, obecný úrad, kultúrny dom a iné)**
 Cieľ aktivity: Znížiť produkciu CO₂; zvýšiť nezávislosť od dodávky energií
 Termín realizácie: 2023-2027
 Predpokladané náklady: 200 000,- eur

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.5 Výstavba 2 odstavných plôch pre automobily pri cintorínoch
Cieľ projektu	Zabezpečiť návštevníkom pohrebísk v obci kvalitné priestory na parkovanie áut
Termín	2023
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	20 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, Štátne dotácie, VÚC, EŠIF
Výstupy	Vybudovaných 10 parkovacích miest
Užívatelia	Návštevníci pohrebísk

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.10 Výstavba obecnej garáže na uskladnenie náradia a strojov
Cieľ projektu	Zabezpečiť kvalitné uskladnenie komunálnej techniky
Termín	2023
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	20 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, Štátne dotácie, VÚC, EŠIF
Výstupy	Vybudovaná garáž
Užívatelia	Samospráva obce

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.5.1 Dobudovanie kanalizácie
Cieľ projektu	Zabezpečiť všetkým obyvateľom obce prístup k verejnej kanalizácii; Zlepšiť kvalitu životného prostredia v obci
Termín	2023-2025
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	1 000 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, štátne fondy, EŠIF, Envirofond
Výstupy	Vybudovaná kanalizácia
Užívatelia	Obyvatelia obce

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.3.2 Rekonštrukcia kultúrneho domu a revitalizácia príľahlých priestorov
Cieľ projektu	Vytvoriť dôstojné podmienky pre realizáciu kultúrno-spoločenských podujatí
Termín	2023
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	250 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, rozpočet VÚC, EŠIF
Výstupy	Zrekonštruovaný kultúrny dom
Užívatelia	Obyvatelia obce

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska
Cieľ projektu	Zlepšiť zdravie obyvateľstva vytvorením vhodných podmienok pre realizáciu športových aktivít
Termín	2023
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	40 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF
Výstupy	Vybudované športové ihrisko
Užívatelia	Obyvatelia obce a jej návštevníci

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	3.1.2 Výstavba zberného dvora
Cieľ projektu	Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov vytvorením kvalitnejších podmienok pre nakladanie s odpadmi
Termín	2023-2024
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	200 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF, Envirofond
Výstupy	Vybudovaný zberný dvor s príslušným vybavením
Užívatelia	Obyvatelia a zamestnanci obce

2024

- **2.2.1 Rozšírenie kamerového systému**
 Cieľ aktivity: Zvýšiť bezpečnosť verejných priestorov
 Termín realizácie: 2024
 Predpokladané náklady: 4 000,- eur
- **3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov**
 Cieľ aktivity: Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov v obci
 Termín realizácie: 2024
 Predpokladané náklady: 3 000,- eur
- **3.1.3 Skvalitnenie technologického vybavenia obecného kompostoviska**
 Cieľ aktivity: Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov v obci, skvalitniť nakladanie s biologicky rozložiteľným komunálnym odpadom
 Termín realizácie: 2024
 Predpokladané náklady: 50 000,- eur

- 3.3.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov**
 Cieľ aktivity: Zvýšiť biodiverzitu územia
 Termín realizácie: 2024-2030
 Predpokladané náklady: 80 000,- eur

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.3.3 Výstavba viacúčelovej chaty pri VVN
Cieľ projektu	Zvýšiť príjmy z CR prostredníctvom zvýšenia atraktivity obce a počtu turistov
Termín	2024
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	600 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF, Plán obnovy
Výstupy	Novo postavená budova
Užívatelia	Turisti

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.3.5 Rekonštrukcia starej školy na multifunkčnú budovu
Cieľ projektu	Zabezpečiť kvalitné priestory na efektívne využívanie majetku obce
Termín	2024
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	350 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF, Plán obnovy
Výstupy	Zrekonštruovaná budova
Užívatelia	Obyvatelia obce

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.1 Výstavba komunikácie N. Ružbachy - Forbasy
Cieľ projektu	Skvalitniť prepojenie obce s okolitými obcami; zvýšiť atraktivitu obce pre turistov
Termín	2024
Garant	Obec Nižné Ružbachy, obec Forbasy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	350 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF, Plán obnovy
Výstupy	Vybudovaná komunikácia
Užívatelia	Obyvatelia obce a turisti

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.3 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci
Cieľ projektu	Zvýšiť bezpečnosť cestnej premávky
Termín	2024
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	5 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF, Plán obnovy
Výstupy	Realizované bezpečnostné prvky
Užívatelia	Obyvatelia obce

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.8 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - Forbasy
Cieľ projektu	Skvalitniť prepojenie obce s okolitými obcami; zvýšiť atraktivitu obce pre turistov
Termín	2024
Garant	Obec Nižné Ružbachy, obec Forbasy, VÚC Prešov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	450 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, VÚC, EŠIF, Plán obnovy
Výstupy	Vybudovaný cyklistický chodník
Užívatelia	Obyvatelia obce a turisti

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.5.2 Vodovod pre novú IBV
Cieľ projektu	Zabezpečiť všetkým obyvateľom obce prístup k vodovodu
Termín	2024
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	20 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, štátne fondy, EŠIF, Envirofond
Výstupy	Vybudovaná kanalizácia
Užívatelia	Obyvatelia obce

2025

- **3.3.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí**

Cieľ aktivity: Zvýšiť biodiverzitu územia
 Termín realizácie: 2025-2028
 Predpokladané náklady: 100 000,- eur

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.3.4 Camping - zázemie pre rybárov a vodákov
Cieľ projektu	Zvýšiť atraktivitu obce pre turistov
Termín	2025
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	150 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, VÚC, EŠIF, Plán obnovy
Výstupy	Realizované infraštruktúrne vybavenie
Užívatelia	Obyvatelia obce a turisti

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.4 Rekonštrukcia ostatných miestnych komunikácií a chodníkov
Cieľ projektu	Zabezpečiť kvalitný prístup k domom, bytom a verejnej infraštruktúre
Termín	2025
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	50 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF, Plán obnovy
Výstupy	Obnovený povrch komunikácií a chodníkov
Užívatelia	Obyvatelia obce

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.6 Oprava mosta cez rieku Poprad
Cieľ projektu	Skvalitniť prepojenie obce s okolitými obcami; zvýšiť atraktivitu obce pre turistov
Termín	2025
Garant	Obec Nižné Ružbachy
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	60 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, EŠIF, Plán obnovy
Výstupy	Opravený most
Užívatelia	Obyvatelia obce a turisti

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.9 Výstavba cyklistického chodníka N. Ružbachy - V. Ružbachy - Podolíneč
Cieľ projektu	Skvalitniť prepojenie obce s okolitými obcami; zvýšiť atraktivitu obce pre turistov
Termín	2025
Garant	Obec Nižné Ružbachy, VÚC Prešov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	300 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, VÚC, EŠIF, Plán obnovy
Výstupy	Vybudovaný cyklistický chodník
Užívatelia	Obyvatelia obce a turisti

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.3.1 Rekonštrukcia budovy hasičskej zbrojnice
Cieľ projektu	Zabezpečiť kvalitné zázemie pre výkon dobrovoľnej hasičskej činnosti
Termín	2025
Garant	Obec Nižné Ružbachy, VÚC Prešov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	50 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, VÚC, EŠIF, Plán obnovy
Výstupy	Zrekonštruovaná budova
Užívatelia	Príslušníci DHZ

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	3.2.1 Protipovodňové opatrenia - úprava brehov potokov Rieka a Longrond
Cieľ projektu	Zabezpečiť ochranu životov a majetku pred povodňami
Termín	2025
Garant	Obec Nižné Ružbachy, DHZ
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	60 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, VÚC, EŠIF, Plán obnovy, Environmentálny fond
Výstupy	Realizované opatrenia
Užívatelia	Obyvatelia obce

Zoznam máp, tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Mapy

Mapa 1: Poloha obce Nižné Ružbachy - širšie vzťahy.....	3
Mapa 2: Poloha obce Nižné Ružbachy voči susediacim obciam	4

Tabuľky

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov	12
Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát.....	13
Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva.....	16
Tabuľka 4: Vývoj priemerného veku obyvateľstva	20
Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín.....	20
Tabuľka 6: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickkej činnosti.....	22
Tabuľka 7: Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí	23
Tabuľka 8: Vývoj nezamestnanosti v obci	23
Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2020	24
Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2020	25
Tabuľka 11: Byty podľa formy vlastníctva a systému dodávky vody.....	26
Tabuľka 12: Byty podľa obytných miestností	26
Tabuľka 13: Byty podľa obdobia výstavby.....	26
Tabuľka 14: Vybavenie technickou infraštruktúrou	27
Tabuľka 15: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2021)	28
Tabuľka 16: Infraštruktúra kultúry a športu	29
Tabuľka 17: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb.....	29
Tabuľka 18: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2020; v ha)	31
Tabuľka 19: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2020 (eur; netto).....	33
Tabuľka 20: Náklady a výnosy v roku 2020	34

Grafy

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Nižné Ružbachy	17
Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020.....	18
Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020	18
Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2011-2020.....	19
Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2020	20
Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania	21
Graf 7: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2020	24
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2020	25

Obrázky

Obrázok 1: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) a územia udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Prešovského kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027	45
--	----

Formuláre

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR	8
Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR	9
Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu	9
Formulár 4 (A7): Ex - ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií	35
Formulár 5 (A8): STEEP analýza	39
Formulár 6 (A10): SWOT analýza	40
Formulár 7 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov	48
Formulár 8 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí	51
Formulár 9 (P2): Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHSR	57
Formulár 10 (P3): Súhrnný prehľad projektových zámerov obce	60
Formulár 11 (R1): Akčný plán	68
Formulár 12 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania	72
Formulár 13 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia	74
Formulár 14 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica	75
Formulár 15 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR	76
Formulár 16 (F3): Hodnotiaci tabuľka pre výber projektov	82
Formulár 17 (Z1): Schválenie PHSR	83